

پیامدهای تکرار جرم‌زایی مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار بر امنیت داخلی

مجتبی ستوده گندشمین^۱

چکیده

یکی از اصلی‌ترین دغدغه‌های نهاد عدالت کیفری مسأله تکرار جرم‌زایی و بازگشت دوباره مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار به چرخه جرم‌زایی می‌باشد که می‌تواند پیامدهای منفی از لحاظ اجتماعی، امنیتی-انتظامی، اقتصادی، قضایی و روانی (ذهنی) به دنبال داشته و امنیت داخلی را مختل نماید. این پژوهش با هدف اصلی شناسایی پیامدهای تکرار جرم‌زایی مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار بر امنیت داخلی انجام شد. پژوهش از لحاظ هدف کاربردی و به لحاظ ماهیتی از نوع پژوهش‌های کیفی و اکتشافی است. مشارکت‌کنندگان پژوهش را دارندگان دکتری تخصصی رشته‌های اقتصاد، جرم‌پایی، جرم‌شناسی، کیفرشناسی، حقوق کیفری، حقوق جنایی، جامعه‌شناسی جنایی، روانشناسی جنایی، مددکاری اجتماعی تشکیل می‌دهند. نمونه‌گیری به صورت غیر تصادفی و هدفمند و تارسیدن به کفایت نظری از طریق انجام مصاحبه‌های عمیق با ۱۰ نفر از آنان ادامه یافت. روش تحلیل مضمون برای تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده شد. یافته‌های حاصل از تحلیل مضمون بیانگر ۵ پیامد اجتماعی (با ۷ مضمون پایه)، انتظامی-امنیتی (با ۹ مضمون پایه)، روانی (با ۶ مضمون پایه)، قضایی (با ۷ مضمون پایه) و اقتصادی (با ۵ مضمون پایه) بود. همچنین تعداد ۱۴ جرم پر تکرار آنها شناسایی و مهمترین علل تکرار جرم‌زایی نیز در قالب ۱۳ مولفه شناسایی گردید.

نتایج: تکرار جرم‌زایی مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار از یک طرف ریشه در عواملی با وجوه مختلف اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و... دارد (چندبُعدی) و از طرف دیگر پیامدهایی نیز دارد که آن‌هم وجوه مختلف اقتصادی، انتظامی-امنیتی، اجتماعی، قضایی و روانی دارد (چندبُعدی) که قبل از مواجهه با هریک از این پیامدها، در وهله اول باید ریشه و علل آن بررسی شود و پیامدهای متناظر با آن نیز تعیین و مشخص شود، سپس برنامه‌های کوتاه‌مدت و بلندمدت مبتنی بر شواهد و وجوه مختلف و با رویکرد پیشگیرانه ارائه شود.

واژگان کلیدی: تکرار جرم، مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار، امنیت داخلی، نهاد عدالت کیفری، جرم‌زایی

Impacts of Incriminating Recidivism of Professional & Chronic Offenders in Internal Security

Mojtaba Sotoudeh Gandshamin¹

Abstract

One of the main concerns of criminal justice organization is recidivism and return of professional and chronic offenders to crime cycle which can have negative social, security, law enforcement, economic, judicial and psychological (mental) impacts and it can disrupt internal security. This research was conducted with the main aim of identifying the impacts of recidivism and return of professional and chronic offenders in ternal security. This research is of applied type from objective perspectives and of qualitative and discovery type from nature perspectives. The participants of the research include Ph.D holders in economy, criminology, criminalistics, penology, penal law, criminal law, criminal sociology, criminal psychology and social aid. Sampling continued randomly and purposefully till achieving hypothetical adequacy through deep interviews with ten people. To analyze data, context analysis method was used. Findings of the context analysis indicate 5 social consequences (with 7 basic cntext), law enforcement-security (with 9 basic contexts), psychological (with 6 basic contexts), judicial (with 7 basic contexts), and economic consequences (with 5 basic contexts). Moreover, a number of 14 high-frequency crimes were identified and the most important causes of recidivism in the framework of 13 parameters were also identified.

Findings: Recidivism and return of professional and chronic offenders, on the one hand, has roots in differenct economic, cultural, social factors, and the like (multi-dimentional), and on the other hand, it has consequences which per se, have economic, law enforcement- security, social, judicial and psychological factors, as well which before encountering with any one of these consequences, their roots and causes should be first investigated and their similar consequences should also be determined and identified, then short-term and long-term plans based on evidence and different factors should be provided with a preventive approach.

Key words: Recidivism, Profesional and Chronic Offenders, Internal Security, Criminal Justice Organization, Incrimination

1. Ph.D in Criminal Law, snow.man.1983@chmail.ir

مقدمه

همراه با افزایش جمعیت، توسعه شهرنشینی و به تبع آن گسترش حاشیه‌نشینی و فقر، یکی از معضلات روبه‌رشد جامعه، افزایش جرم‌زایی و گسترش بزهکاری می‌باشد. به طوری که یکی از پیچیده‌ترین مسائل در جوامع امروزی، نرخ بالای جرم و افزایش ناهنجاریهای اجتماعی در آنهاست (حمیده پور، ۱۳۹۶: ۶۸). امروزه افزایش نرخ بزهکاری در سراسر جهان به یکی از دغدغه‌های رایج جوامع تبدیل شده و حجم زیادی از درآمد ملی کشورها صرف مبارزه و برنامه‌ریزی در جهت مهار پدیده مجرمانه می‌شود (ستوده‌گندشمین، ۱۳۹۹: ۳). امروزه افزایش تصاعدی میزان وقوع جرم به موازات افزایش جمعیت، در اکثر کشورهای جهان قابل مشاهده است. بروز انواع جرم و ناهنجاری باعث ایجاد حس ناامنی و تحمیل مشکلات مالی بر جامعه، دولت و تشکیلات قضائی کشور می‌شود و صدمات جدی را برای شهر و شهروندان به بار می‌آورد. نرخ بالای جرم همواره حاکی از وجود جمعیت زیاد مجرمین نیست، بلکه پژوهش‌های بسیاری مسئولیت ارتکاب بخش عظیمی از جرایم را برعهده تعداد اندکی از مجرمین، تحت عنوان «مجرمین مصر^۱» نهاده‌اند (حاجی‌ده‌آبادی و همکاران، ۱۳۹۲: ۱۱۴). گروهی از این مجرمین مصر دارای مشی مجرمانه بوده و به رفتار مجرمانه خود به گونه‌ای می‌نگرند که دیگران به شغل قانونی خود می‌اندیشند که تحت عنوان «مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار» شناخته می‌شوند (ستوده‌گندشمین و بیابانی، ۱۳۹۹: ۱۰۷). مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار که از نظر تعداد بسیار اندک هستند، در عین حال، مرتکب جرایمی می‌شوند که خسارات بزرگ و آسیب‌های اجتماعی مهمی را به جامعه وارد می‌کنند. از آنجا که این مجرمین، اعم از اینکه به صورت انفرادی به حرفه مجرمانه خود بپردازند یا در قالب سازمان و تشکیلات اقدام به جرم‌زایی کنند، هم دارای ظرفیت جنایی بالا بوده و هم، سازگاری بسیاری با اجتماع دارند، چالش برانگیزترین گروه مجرمین در نظام عدالت کیفری به‌شمار می‌آیند (ملک‌پور، ۱۳۹۶: ۷۲).

مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار آن دسته از بزهکارانی هستند که دارای سوابق متعدد ارتکاب جرم بیش از دوبار بوده و مسئول ارتکاب بیش از نیمی از جرائم هستند. آنان به واسطه تکرار جرم نه تنها با استمرار فعالیت مجرمانه خود، نظم و امنیت اجتماعی و انتظامی را در معرض خطر قرار می‌دهند؛ بلکه هزینه‌های زیادی را بر اقتصاد عمومی و بودجه کشور تحمیل می‌کنند. (دارابی و خدابنده‌لو، ۱۳۹۶: ۲۸) تکرار جرم از ناحیه مجرم زمانی محقق می‌شود که پس از محکومیت اول و یا اجرای

1. Persistent Offenders

مجازات، حسب قانون گذار بهای مختلف مجدداً حالت خطرناک خود را نشان می‌دهد و به جرم تازه‌ای دست می‌زند که ممکن است مشابه جرم قبلی یا غیر آن باشد که در حالت تشابه، تکرار را خاص و در غیر آن عام می‌گویند (نوربها، ۱۳۹۶: ۴۰۰). به سخن دیگر؛ تکرار جرم حالت مجرمیست که سابقه محکومیت جزایی داشته باشد. علت تکرار جرم انس و آشنایی مجرم به ارتکاب جرم است. فضاحت حاصل از ارتکاب جرم موجب نفرت جامعه از مجرم و بزهکاری اوست و همین امر وی را به ارتکاب مکرر جرم سوق می‌دهد (پورا ابراهیم و پورقربانی، ۱۳۹۷: ۶۸).

اهمیت تکرار جرم به گونه‌ایست که به گفته ریموند گسن؛ تکرار جرم بی‌گمان ظریف‌ترین مسأله جرم‌شناسی را تشکیل می‌دهد که باید به حل آن پرداخت. (سلطانی، ۱۳۹۷: ۲۱۲) تکرار کنندگان جرم مجرمین حرفه‌ای هستند که سابقه محکومیت کیفری و اعمال مجازات بر آنها نتوانسته منجر به اصلاح شود و جامعه نیز نتوانسته خود را از شر آنان در امان نگاهدارد. در یک نگاه می‌توان گفت بیش از نیمی از مشتریان دائم نهاد عدالت کیفری را تکرار کنندگان جرم تشکیل می‌دهند (ستوده‌گندشمین، ۱۳۹۹: ۱۱۱-۱۱۰). افزایش تکرار جرم‌زایی مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار در جامعه علاوه بر این که خود معضلی برای آن جامعه است، هزینه‌های سنگینی نیز برای آن جامعه و نظام عدالت کیفری آن جامعه دربر دارد.

امروزه مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار در سلامت کامل روحی-روانی، با اعتماد به نفس بالا و بدون کوچکترین احساس گناهی، با انجام ماهرانه و زیرکانه، شغل مجرمانه خود را در عرصه جرم‌زایی ادامه می‌دهند و چالش‌ها و بحرانهای فراوانی را پیش‌روی کشور و نظامهای عدالت کیفری قرار داده‌اند (حاجی‌ده‌آبادی و همکاران، ۱۳۹۲: ۱۱۳). بدون شک از دیرباز یکی از دغدغه‌های نهادهای عدالت کیفری و متولیان امنیت داخلی مسأله تکرار جرم‌زایی و بازگشت دوباره مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار به چرخه ارتکاب جرم می‌باشد. واضح است که بالاخره روزی مجازات به پایان می‌رسد و این مجرم به جامعه بازمی‌گردد؛ چنانچه مجدداً مرتکب جرم گردد به این معناست که علاوه بر آسیب جدی که از لحاظ مادی و روانی به جامعه وارد می‌نماید؛ باعث هدر رفتن بودجه کشور نیز می‌شود و عملاً این هزینه برگردن افراد جامعه تحمیل می‌گردد، چراکه نگهداری هر مجرم محکوم در زندان مستلزم صرف بودجه قابل توجهی بوده و تکرار جرم‌زایی بعد از آزاد شدن به معنی هدر رفتن منابع می‌باشد (گل‌افشانی و همکاران، ۱۳۹۶: ۲۰۰). تردیدی نیست که مسأله تکرار جرم در دنیای جوامع امروزی چه در گستره ملی و چه بین‌المللی بعد از اغتشاشات و شورشها به‌عنوان مهمترین معضل امنیت داخلی شناخته شده است.

بررسی ادبیات تجربی یا پیشینه پژوهش‌های مرتبط با جرم‌زایی مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار نشان می‌دهد که این موضوع از جوانب مختلفی بررسی شده است اما پژوهشی که به‌طور کامل دربرگیرنده شناخت پیامدهای تکرار جرم‌زایی مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار بر امنیت داخلی باشد و با رویکردی تفسیری و اکتشافی به آن بپردازد تاکنون یافت نشد، بنابراین پژوهش حاضر با هدف شناسایی پیامدهای تکرار جرم‌زایی مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار بر امنیت داخلی، اطلاعات ارزنده‌ای در اختیار برنامه‌ریزان و حافظان حوزه امنیت داخلی می‌گذارد که بتوانند راهکارهایی مناسبی را برای مدیریت این پدیده غالب ارائه دهند؛ بنابراین این مقاله درصدد است تا ضمن بررسی پیامدهای تکرار جرم‌زایی مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار بر امنیت داخلی، نسبت به شناسایی جرائم پرتکرار این دسته از مجرمین و علل جرم‌زایی آنها اقدام نماید.

مبانی نظری

مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار: مجرمین حرفه‌ای کسانی هستند که بر اثر تکرار اعمال جرم آمیز، در ارتکاب جرم بیشتر پابرجا و ثابت هستند و آنچه که انجام می‌دهند به‌عنوان عمل خلاف فرهنگ و ضداجتماعی است ولی برای خودشان به‌عنوان فرهنگ جنایی گروه خویش پذیرفته شده است. آنها خود را از افراد عادی جامعه نمی‌دانند و بین خود و دیگر مردم، پیوندی احساس نمی‌کنند و اعمالشان از طرف هم‌فکران آنها مورد تأیید و تصدیق قرار می‌گیرد. مجرمین کهنه‌کار و ماهر و آنهایی که با گرفتن پول یا امتیاز، به هر نوع خلافی مبادرت می‌ورزند از این گروه هستند. بیشتر افراد این گروه کمتر از ۳۵ سال سن دارند و آرزوی یافتن مقام و ثروت از طریق به‌دست آوردن منافع اقتصادی، آنها را وادار به این‌گونه اعمال می‌کند (ستوده‌گندشبین و عالیزاده، ۱۳۹۵: ۲۳۸). در بیانی ساده‌تر مجرمین حرفه‌ای افرادی هستند که جهت امرار معاش به‌طور مستمر اقدام به ارتکاب جرم کرده و در کار خود دارای مهارت و سبک بوده و ارتکاب جرم و تجزّی به قانون حرفه آنان می‌باشد. مایل به ترک یا تغییر حرفه خویش نبوده و با توجه به مهارت خویش ممکن است دارای سوابق متعدد باشند. عادت به ارتکاب جرایم داشته و در بین عوام به‌عنوان خلافکار اشتهار دارند و اعمال مجازات‌تجزیری تأثیری در اصلاح آنها ندارد (شری‌زاده، ۱۳۹۸: ۱۳). مجرم سابقه‌دار به مجرمینی اطلاق می‌شود که مرتکب تکرار جرم هستند و اعمال مجازات حبس در آنان بی‌اثر بوده و به‌محض آزادی از زندان و یا حتی اعزام به مرخصی دست به ارتکاب جرایم می‌زنند. در بیانی دیگر می‌توان گفت این مجرمان در سوابق کیفری خود دارای سابقه ارتکاب همان جرمی

هستند که به واسطه پی‌جویی و یا خنثی‌سازی همان جرم دستگیر و یا بازداشت و محکوم شده‌اند و یا افرادی هستند که برای اولین بار مرتکب جرم نمی‌شوند (ستوده‌گندشمین و بیابانی، ۱۳۹۹: ۱۱۱). تنها تفاوت مجرمان حرفه‌ای و سابقه‌دار در این است که شاید مجرم حرفه‌ای و سابقه‌دار در طول مدت بزهکاری خود یک‌بار دستگیر شود و در همان بار به تعدد جرایم و تکرار آن معترف گردند اما مجرمان سابقه‌دار کاری به تعدد جرایم ندارند بلکه با تکرار جرم بیشتر اجین هستند.

تکرار جرم: مفهوم تکرار که معادل انگلیسی آن (*Recidivism*) و معادل عربی آن «عود» است از واژه لاتین (*Recideve*) مشتق می‌شود که به معنی «سقوط مجدد^۱» است. در این معنی تکرار جرم به عنوان یک موضوع حقوق کیفری عبارت از بازگشت یک فرد به ارتکاب رفتار جنایی است، بعد از اینکه او به علت ارتکاب جرم پیشین محکوم، مجازات و (به فرض) اصلاح شده است (غلامی، ۱۳۹۲: ۳۹). در کنار عنوان «تکرار کننده جرم^۲» ممکن است از مجرم مصرّ نیز در ادبیات انگلیسی، یاد شود. این مفهوم با تعریفی که از تکرار جرم نقل شد قابل تطابق است مگر آنکه از جهت میزان جرایم ارتکابی و مجازات قابل اعمال میان تکرار کننده جرم و مجرم مزمن یا مصرّ ممکن است قائل به تفاوت شد. این مفهوم در واقع بین دو مفهوم تکرار کننده جرم و تکرار کنندگان مزمن، یا پایدار جا می‌گیرد (سلطانی، ۱۳۹۷: ۲۱۵). علاوه بر *Persistent offender* و *Confirmed recidivist* برای تبیین پدیده و حالت تکرار جرم و تکرار کنندگان آن اصطلاحات دیگری چون *Professional Recidivist*، *Dangerous recidivist*، *Repeat offender* و *criminal* و بسیاری دیگر از اصطلاحات مشابه به کار می‌روند که وجه مشترک همه آنها پایداری مرتکب در ارتکاب جرم و تکرار آن است. از میان اصطلاحات مذکور، اصطلاح *Habitual offender* یا *Habitual criminal* بیش از اصطلاحات دیگر در کنار *Recidivist* به کار می‌روند، در حالی که بسیاری از نویسندگان این دو مفهوم را قابل تبدیل به یکدیگر دانسته و تفاوتی میان آنها قایل نیستند (غلامی، ۱۳۹۲: ۴۱). تکرار جرم، وضع تبهکاری است که سوابق محاکماتی دارد. یعنی حالت شخصی است که به طور قطع به مجازات محکوم شود و به واسطه ارتکاب مجدد در معرض محکومیت جزایی قرار گیرد (غلامی، ۱۳۹۲: ۳۸). تکرار جرم عبارتست از آن که مجرم پس ارتکاب جرم و محکومیت به مجازات، مجدداً مرتکب جرم دیگری شود (علی‌آبادی، ۱۳۹۰: ۲۸۰/۲). تکرار جرم وضعی است قانونی که باید دارای مشخصات خاصی باشد. از جمله اینکه دو جرم در زمان مختلف واقع شود،

1. fall back
2. Recidivist

جنایت باشد، غیرسیاسی باشد، حکم قطعی نسبت به جرم نخست صادر شده باشد، جرم ثانی به کلی مستقل از جرم اول باشد، محکومیت سابق به‌علتی از بین نرفته باشد، مجازات جرم اول حبس باشد نه جزای نقدی، بین تاریخ پایان مجازات اول و تاریخ ارتکاب جرم مدتی که قانون معین کرده فاصله باشد. دو جرم نظیرهم باشند و آخر اینکه حکم محکومیت اول در دادگاه داخلی صادر شده باشد (سمعی، ۱۳۹۳: ۱۰۳). تکرار جرم وضعیت مجرمی است که سابقه محکومیت جزایی داشته و مجدداً مرتکب جرم دیگری شده باشد و در این حالت است که تکرار جرم تحقق پیدا کرده و مجرم مشمول مجازات سنگین‌تر قرار می‌گیرد (جعفری‌لنگرودی، ۱۳۹۲: ۱۷۷).

امنیت داخلی: امنیت داخلی یکی از سطوح و حوزه‌های مطالعاتی امنیت ملی است. اگرچه این مفهوم دارای معنایی مستقل است، شباهت‌ها و وجوه اشتراکی زیادی با مفاهیم «امنیت^۱» و «امنیت ملی^۲» دارد. از این رو می‌توان برای تبیین ماهیت و چیستی آن از ادبیات موجود در حوزه مطالعات امنیتی بهره برد (زارع‌زاده، ۱۳۹۲: ۹). در این سطح، هرگونه اقدام، قصد و نیتی که با هدف سرنگونی، ضربه‌زدن و توقف تواناییهای ملی در کشور صورت گیرد یا موجب بروز زمینه‌های عدم وفاداری در شهروندان و تبدیل آن به یک حرکت جمعی مخالف شود، به‌عنوان تهدید علیه امنیت داخلی اطلاق می‌شود. براین اساس امنیت داخلی در تعریفی ساده، عبارتست از شرایطی که طی آن شهروندان جامعه بتوانند بدون برخورد با موانع از حقوق خود بهره‌مند شوند (رضوی‌نژاد، ۱۳۹۸: ۲۴۳). لذا سیاست‌گذاری امنیتی، «فرایند یا مجموعه‌ای از فعالیتها و تصمیم‌هایی است که با هدف حل یک آسیب و مسئله امنیتی طراحی شده است». به بیانی دیگر، سیاست‌گذاری امنیتی در ساده‌ترین شکل آن عبارت است از «هنر استفاده از شیوه‌ها و ابزارهای مطلوب جهت تفوق بر بحرانهای مختل‌کننده امنیت که شامل اقدام‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، قضایی، انتظامی، امنیتی و... است» (رضوی‌نژاد و رزاقی، ۱۳۹۷: ۱۰۵). بنابراین آن دسته از اقدامها و سیاست‌هایی که برای دستیابی به مقاصد امنیت داخلی انجام می‌گیرد، سیاست‌گذاری در حوزه امنیت داخلی است.

پیامدهای تکرار جرم‌زایی بر امنیت داخلی

افزایش جرم و تکرار آن بار سنگینی بر دوش جامعه تحمیل می‌کند و پژوهش‌ها در حال حاضر

1. Security
2. National Security

گویای توجه به هزینه‌های مختلف (از جمله تبعات اجتماعی، اقتصادی، امنیتی-انتظامی، روانی و قضایی) جرم است که می‌تواند خیلی پرهزینه باشد (سزابانسکی^۱، ۲۰۱۸: ۲۱). وقوع جرم و گسترش اعمال مجرمانه و بالتبع آن تکرار جرم‌زایی، جوامع بشری را با بحرانهای اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی روبرو می‌سازد. کاهش احساس امنیت، تضعیف اعتماد عمومی، گسترش رفتارهای ضداجتماعی، فشارهای روانی از جمله پیامدهای گسترش تکرار جرم در جامعه است که به نوبه خود رشد و توسعه اقتصادی را با مانع جدی روبرو می‌سازد (یحیوی دیزج و همکاران، ۱۳۹۷: ۱۶۷). همچنین گسترش و تکرار جرم هزینه‌های مستقیم از جمله تأسیس و تجهیز زندانها، به کارگیری نیروهای بیشتر قضایی و پلیسی و از بین رفتن بخشی از ثروت خصوصی و عمومی را موجب می‌شود. همچنین وقوع جرم و تکرار آن توسط مجرمین سابقه‌دار موجب ائتلاف و انحراف بخشی از منابع و امکانات مادی و معنوی کشورها از سرمایه‌گذاری در آموزش، تولید، بهداشت و رشد علم به سمت مقابله با پیامدهای جرم می‌شود (مداح و خیرخواهان، ۱۳۹۰: ۱۱۰). در حالی که در بسیاری از کشورهای جهان نرخ‌های جرائم روبه کاهش است، اما جرم در کشورهای در حال توسعه کاهش نیافته است و بلکه روند تصاعدی دارد. بدیهی است که تکرار جرم‌زایی مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار پیامدها و تبعاتی دارد که ناخودآگاه بر وضعیت اجتماعی، اقتصادی، امنیتی-انتظامی، قضایی و روانی جامعه تاثیرگذار است.

الف- پیامدهایی اقتصادی تکرار جرم

یافته‌های حاصل از برخی پژوهشگران گویای تاثیر منفی معنی‌دار جرم روی رشد اقتصادی است، با این حال بعضی مطالعات نیز شواهدی مبنی بر تاثیر جرم بر رشد اقتصادی پیدا نکردند (بانک جهانی، ۲۰۱۶). هزینه‌های ناشی از جرم و تکرار آن زیاد است. یک مطالعه اخیر توسط بانک توسعه بین آمریکایی در مورد وضعیت جرم در ۱۷ کشور در آمریکای لاتین و کارائیب به این نتیجه رسیده است که متوسط هزینه‌های جرم به ۵۵/۳٪ از تولید ناخالص داخلی در منطقه رسیده است، در حالی که این رقم در آلمان کمتر از ۴/۱٪ و در ایالات متحده ۷۵/۲٪ است. هزینه‌های اجتماعی و اقتصادی جرم شامل هزینه‌های بزه‌دیدگی، کیفیت زندگی از دست‌رفته و درآمد پیش‌بینی شده جمعیت زندان‌ها، هزینه‌های خدمات امنیتی انجام‌شده توسط بخش خصوصی و هزینه‌های عمومی دولت‌ها برای پلیس، دادگستری و سیستم زندان است. (دفتر مقابله با مواد مخدر و جرم

1. CZabazenske

سازمان ملل متحد^۱، ۲۰۲۱) جرم اغلب مانعی بزرگ در رشد و توسعه اقتصادی به‌شمار می‌رود، زیرا تمایل به افزایش عدم اطمینان اقتصادی، دلسردی برای سرمایه‌گذاری بلندمدت و فرصت‌های شغلی جدید و فرسایش حاکمیت قانون دارد. در عین حال، عدم رشد اقتصادی در ارتباط با نابرابری اقتصادی و اجتماعی بالا، باعث افزایش سطح جرم و خشونت می‌شود.

تکرار جرم‌زایی مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار عواقب اقتصادی قابل تشخیصی دارد که تاثیرات منفی در توسعه اجتماعی و اقتصادی جوامع، به‌ویژه اقتصادهای در حال توسعه دارد. به‌طور کلی جرم و به‌ویژه پدیده تکرار آن، تنها به‌عنوان یک جرم در یک جامعه نبوده است، بلکه نوعی دیگر از فعالیتهای تجاری به‌شمار می‌آید. درست مانند سایر صنایع؛ افراد، مهارت‌ها، سرمایه‌های منابع انسانی و تکنولوژی را به‌کار می‌گیرد؛ اما تا آنجایی که این درون‌دادها اندازه‌گیری می‌شوند از سایر فعالیتهای قانونی مشابه متمایز نمی‌شوند. با این حال؛ به‌عنوان عاملی برای آلودگی اقتصاد در جامعه به‌شمار می‌آید (اورتونو و آپ وین^۲، ۲۰۱۹: ۳۳). افزون بر این، تکرار رفتارهای مجرمانه به پیشگیری از جرم و مهار پدیده بروز جرم که برای رشد اقتصادی حیاتی می‌باشد آسیب زده و به‌واسطه انحراف منابع، ترویج جرم و فساد که کاهش‌دهنده رشد اقتصادی است و می‌تواند تجارت اقتصادی خارجی، داخلی، و جریان سرمایه یا رشد اقتصادی را تحریف کند و موجب کاهش تولید در بخش واقعی اقتصاد گردد (اودی ایرینگ^۳، ۲۰۱۹: ۷۴). تکرار جرم‌زایی مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار سبب افزایش جرم می‌شود که به‌عنوان خط قرمز جوامع محسوب می‌شود و دولت‌های مختلف بسته به نگرش و نوع نظام اداره امور جامعه، به این پدیده واکنش نشان می‌دهند. هرچه این تکرار جرائم بیشتر شود هزینه‌های تأمین امنیت همچون افزایش تعداد پلیس، مخارج فزاینده بودجه‌های نظامی، دادگستری و قضایی بیشتر می‌شود و این اتفاق مانعی برای تخصیص بودجه‌های دولت به بخشهای تولیدی و صنعتی که عامل رشد اقتصادی است می‌گردد (پورا احتشام و محدثی‌فر، ۱۳۹۷: ۱۳۸-۱۳۷). مهمترین پیامد اقتصادی تکرار جرم‌زایی مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار، کاهش رشد اقتصادی است. افزایش جرم ممکن است بر رشد اقتصادی از طریق ۵ کانال کلیدی تأثیر بگذارد:

- از طریق کاهش بهره‌وری سرمایه انسانی و سرمایه فیزیکی به‌وسیله تضعیف اعتماد در

1. Office on Drugs and Crime of Islamic Republic of Iran
2. Ortuno & Apiwan
3. Odey Ering

حاکمیت قانون و مایوس شدن در ایجاد نوآوری و کارآفرینی و انباشت دانش از طریق آموزش (پورااحتشام و محدثی‌فر، ۱۳۹۷: ۱۴۱).

- از طریق هزینه فرصت کنترل عمومی جرم به صورت منابع بخش دولتی که می‌تواند برای فعالیتهای مولد همچون بخش سلامت و تقویت زیرساختها که بر پیشگیری از جرم و اجرای قانون مؤثرند صرف شود (جاناناتان و همکاران^۱، ۲۰۲۱: ۷۵).

- از طریق کاهش عرضه نیروی کار، به طوری که بعضی از پژوهشگران باور دارند که درآمد می‌تواند از طریق فعالیتهای غیرقانونی به دست آید، در حالی که بعضی پژوهشگران به عمد انواع کارهای مشخص (شغل‌های مشخص) یا مکان‌یابی شغلی را به علت ترس از قربانی شدن به خاطر جرم رد می‌کنند (فیروز و همکاران^۲، ۲۰۱۷: ۳۴).

- از طریق کاهش پس‌انداز به علت کمتر شدن حقوق مالکیت امن به صورت نرخهای جرم و جنایت بالاتر که خود به درک عمومی بالاتر از بی‌ثباتی و شرایط کسب و کار بدتر می‌انجامد (سولی‌مانو^۳، ۲۰۱۵: ۸۵۴).

- از طریق ایجاد اقتصاد خاکستری یا غیرمجاز برای تبادل اموال ناشسی از جرم یا برای ارتکاب جرم یا کالاهای ممنوعه از جمله کالای قاچاق یا کالای مسروقه و ...

بررسی تأثیر افزایش جرم بر رشد اقتصادی (سرانه رشد تولید ناخالص داخلی) نشانگر تأثیر منفی تکرار جرم بر رشد اقتصادی و ضریب قابل توجه آنست که می‌توان گفت این عامل باعث هدررفت منابع دولتی می‌شود؛ چراکه منجر به افزایش هزینه برای ایجاد دادگستری و مراکز قضایی (تربیت قضات و دیگر عوامل قضایی) و هزینه‌های عوامل پیشگیری از جرم و بازپروری زندانیان بعد از جرم می‌شود. در واقع این هزینه به جای اینکه در راستای توسعه و بالندگی و شکوفایی اقتصادی و چرخاندن چرخ‌های اقتصادی و افزایش اشتغال صرف شود، صرف چنین مواردی می‌شود که با اعمال روشهایی از قبیل فرهنگ‌سازی در زمینه بالابودن هزینه فرصت جرم می‌توان باعث کاهش آن و عواقب آن برای جامعه و به خصوص جوانان شد.

ب- پیامدهایی قضایی تکرار جرم

مشکلات و معضلات پدیده‌هایی همچون «جرم» و «مجرم»، از مهم‌ترین دغدغه‌های جوامع

1. Jonathan & Olusola & Bernadin & Inoussa
2. Firoz & Meraj & Laxmi
3. Sulemana

در حال توسعه و توسعه یافته محسوب می‌شود (اسفندیاری و نورپور، ۱۳۹۶: ۵۷). نظر به اینکه بخشی از بزهکاران بعد از تحمل مجازات دوباره مرتکب جرم می‌شوند، برخورد صحیح و اصولی با آنها و جلوگیری از تکرار جرم، تأثیر به‌سزایی در تأمین بخش مهمی از امنیت جامعه دارد. طبیعی است که در صورت عدم اجرای درست مجازات‌ها و عدم برخورد صحیح با بزهکاران، نه تنها هدف اصلاح بزهکاران تأمین نمی‌شود بلکه زمینه‌های تکرار جرم توسط آنها نیز مهیا خواهد شد (قدسی و همکاران، ۱۴۰۰: ۲۴). در این بین افزایش «تکرار جرم» توسط «مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار» در جامعه علاوه بر این که خود معضلی برای آن جامعه است، هزینه‌های سنگینی نیز برای آن جامعه و نظام عدالت کیفری دربر دارد (سلطانی، ۱۳۹۷: ۲۱۲). در یک کلام می‌توان تکرار جرم را به‌عنوان معیار منحصر به فرد ارزیابی موفقیت یا عدم موفقیت نظام کیفری مورد توجه قرار داد، به‌گونه‌ای که هر چه تکرار جرم در جامعه کمتر باشد نظام کیفری حاکم بر آن جامعه و به تبع آن سیاست جنایی اتخاذ شده در اصلاح مجرم، بازپروری یا بازاجتماعی کردن وی موفق تر بوده است و برعکس هر چه تکرار جرم در جامعه‌ای بیشتر باشد، ناکارآمدی آن نظام در جهت اصلاح، بازپروری یا بازاجتماعی نمودن مجرم آشکارتر می‌شود، چراکه اعمال مجازات که حبس را هم شامل می‌شود یا نتوانسته اثر کافی خود را به مجرم بگذارد و با اینکه فاقد قوه اثرگذاری بر مجرم بوده و بدتر از همه اینکه؛ خود مجازات، علت تکرار جرم از سوی مرتکب جرم اولیه باشد (ستوده‌گندشمین، ۱۳۹۹: ۱۰۸). یکی از مشکلات نظام قضایی ایران، افزایش یا کاهش روزانه طرح دعاوی و حجم تعداد پرونده‌های محاکم است. عوامل متعددی مثل تکرار جرائم توسط مجرمین سابقه‌دار، نقش ساختار قضایی، نقش قوانین موضوعه، نقش قاضی رسیدگی کننده، نقش کارمندان دادگستری و ضابطان قضایی این مسئله را موجب شده است (اسماعیلی، ۱۳۹۴: ۱۳). افزایش روز به روز پرونده‌های کیفری در سطح جامعه ناشی از جرم‌زایی مکرر مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار که بیشتر در قالب پرونده‌های کثیر الشاکی یا کثرت مدعیان و مالباختگان، تعدد خواهان یا شکات و این قبیل اصطلاحات قضایی رسیدگی می‌شود، در سال‌های اخیر موجب افزایش حجم پرونده‌های ورودی به محاکم و مراجع قضایی شده است. این حجم بالای ورودی پرونده به مراجع قضایی یکی از معضلات اصلی دستگاه قضایی است که تبعاتی همچون اطاله دادرسی و کاهش انتقان آرای دادگاه‌ها را به دنبال داشته است که همین امر نه تنها سبب تجلی ناکارآمدی دستگاه قضایی در برخورد با مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار یا دست کم پیشگیری از تکرار جرم‌زایی آنها دارد، بلکه موجبات تورم پرونده‌های کیفری را نیز خواهد شد که نتیجه آن اطاله دادرسی و افزایش نارضایتی عمومی خواهد بود.

همچنین زمانی که قانون در مرحله عمل، قدرت بازدارندگی نداشته باشد و به‌سختی بهتر مجازات‌های اعمالی بر جمعیت مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار نابازدارنده باشد و موجبات اصلاح و بازپروری آنها را فراهم نکند، این نتیجه به‌دست می‌آید که گروه گسترده‌ای از عامه جامعه، اعمال ممنوع را انجام دهند. نکوهش و قبح اجتماعی رفتار مجرمانه اندک‌اندک از بین رفته و در پی آن دستگاه عدالت کیفری قدرت مبارزه با جرم و عملی را نخواهد داشت (استهان^۱، ۱۹: ۲۰: ۴۴). که همین امر سبب تجلی ناکارآمدی دستگاه قضایی در برخورد با جرم و جنایت را فراهم می‌سازد. افزایش تکرار جرم توسط مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار موجب افزایش هزینه نظام عدالت کیفری نیز می‌گردد؛ چراکه از طرفی افزایش تکرار جرم مستقیماً موجب افزایش جمعیت کیفری زندانها می‌گردد، این امر هم باعث افزایش هزینه نگهداری از زندانیان، افزایش هزینه مدیریت زندان و تجهیز آن و افزایش هزینه‌های درمانی زندانی می‌شود و هم منجر به افزایش تعداد محاکمات مرتکبان تکرار جرم که خود باعث درگیری جزء جزء تشکیل‌دهندگان نظام عدالت کیفری از پلیس گرفته تا قاضی تحقیق، قاضی صادرکننده حکم و ... می‌شود، مضافاً اینکه افزایش تکرار جرم باعث هزینه‌های غیرمستقیم دیگری نیز می‌شود، به‌عنوان مثال خانواده مرتکبین تکرار جرم به‌دلیل عدم اصلاح واقعی مجرم و در نتیجه تکرار جرم، خسارات زیادی را متحمل می‌شوند که خسارات بزه‌دیدگان نیز می‌تواند در نتیجه همین تکرار جرم در نظر گرفت که این مسأله وقتی اهمیت بیشتری پیدا می‌کند که متوجه باشیم به دام عدالت انداختن یک مرتکب تکرار جرم به مراتب سخت‌تر است از به دام انداختن یک مجرم اولیه یا اتفاقی است. گذشته از آن افزایش تکرار جرم، افزایش تدابیری برای جلوگیری از جرم‌زایی دوباره پس از خروج از زندان یا اعمال مجازات را می‌طلبد که این امر نیز می‌تواند هزینه‌های گزافی را به دستگاه کیفری تحمیل نماید (سلطانی، ۱۳۹۷: ۲۱۳).

بارها سازی مجرمان حرفه‌ای و سابقه‌دار، بایستی شاهد افزایش میزان جرم و جنایت بود که نتیجه آن هرج‌ومرج در جامعه خواهد بود. در جامعه‌ای که تعداد مرتکبین جرم آن، افزایش یابد و به‌تبع آن جرائم زیاد شود، اعتماد عمومی نسبت به حاکمیت و دستگاه قضایی سلب خواهد شد. همچنین در صورت عدم اعمال مجازات‌های کیفری با بازدارندگی کافی و وافی؛ شاهد آن خواهیم بود که مجرمین با خیالی آسوده‌تر نسبت به تکرار جرم‌زایی اقدام می‌نمایند که این امر در مورد برخی از جرائم مثل سرقت، جیب‌بری، کیف‌قاپی، آدم‌ربایی، انتقال مال غیر، کلاهبرداری، خیانت در امانت،

تخریب، ایراد ضرب و جرح عمدی، جعل و استفاده از سند مجعول موجب افزایش آمار ارتکاب این جرائم و تجزّی مجرمین شده و چه بسا باعث اخلال در نظم عمومی جامعه گردد (علیزاده، ۱۳۹۹). از دیگر آثار و پیامدهای قضایی تکرار جرم‌زایی مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار؛ می‌توان به افزایش پیچیدگی و سردستگی مجرمانه، قبح‌زدایی از رفتار مجرمانه بواسطه عادت‌پذیری، زوال خصلت بازپذیری اجتماعی جمعیت کیفری نیز اشاره داشت.

پ- پیامدهای روانی تکرار جرم

عوامل اجتماعی بسیاری امروزه بر میزان سلامت اجتماعی یا امنیت روانی افراد جامعه مؤثر می‌باشند که از مهمترین عوامل تأثیرگذار برقراری امنیت اجتماعی در جامعه است. امنیت یکی از اساسی‌ترین نیازهای فرد و جامعه است، به طوری که فقدان آن پیامدهای ناگواری برای امنیت ذهنی آنان در پی دارد (خوش‌فر و همکاران، ۱۳۹۴: ۷۲). فقدان امنیت اجتماعی از جمله موضوعاتی است که بسیاری از جامعه‌شناسان آن را مسئله‌ای اجتماعی قلمداد می‌کنند. گرچه هنوز شاخص دقیقی برای تعیین و اندازه‌گیری سطح امنیت اجتماعی در ایران ایجاد نشده است، برخی پژوهش‌ها درصد تعیین ملاک‌هایی برای اندازه‌گیری امنیت اجتماعی در کشور برآمده‌اند و عواملی از جمله «سرقت عادی، قتل عمد، خودکشی، قاچاق مواد مخدر، طلاق» را به عنوان ملاک‌هایی برای ناامنی اجتماعی معرفی کرده‌اند (مسیبی و همکاران، ۱۳۹۳: ۲۸). آحاد مختلف جامعه با مشاهده تکرار جرم‌زایی توسط مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار به این سطح فکر خواهند رسید که حکومت در تامین نظم و امنیت ناکام مانده و دچار نوعی نایمینی روانی یا ناامنی ذهنی خواهند شد و همین امر موجبات بروز انواع رفتارهای هنجارگریز در بین مردم عادی خواهد شد. نابهنجاری‌های روانی و رفتاری در انسان، هنگامی شروع می‌شود که احساس نایمینی بر وجود او حاکم شود. این احساس به شیوه‌های مختلف بر زندگی آنها و دیگران تأثیر می‌گذارد. احساس نایمینی، فرد درگیر را در فشار قرار می‌دهد و مسائل و مشکلاتی را برای او ایجاد می‌کند و حتی پیامدهای سوئی نیز در بهداشت روانی فردی و ارتباطات اجتماعی او به همراه دارد. احساس نایمینی در جنبه‌های مختلف زندگی شغلی، تحصیلی، خانوادگی و اجتماعی نمود پیدا می‌کند و با متغیرهای سن، جنس، دین، تأهل، شغل، شدت یا کاهش می‌یابد (دهقانی و ابراهیمی، ۱۳۹۸: ۱۰۶). از نظر مازلو برای بررسی وضعیت روانی هر فرد باید به سنجش احساسات افراد در امور مختلف زندگی روزمره توجه کرد، از نظر وی مواردی از جمله ناسازگاری محیطی، امنیت اجتماعی، یأس و ناامیدی،

سازگاری با دیگران برای سنجش وضعیت روانی و ذهنی فرد اثرگذار است. (زارع شاه‌آبادی و ترکان، ۱۳۹۶: ۱۱۴). از نظر اینگلههارت^۱، اندیشه مهم امنیت، سوای ماهیت خاص خطرها، اندیشه‌ای است که به صورت گسترده برای سعادت انسان مهم تشخیص داده شده و امنیت اجتماعی و روانی، لازم و ملزوم رشد و توسعه هر جامعه‌ای است. هم‌چنین، توسعه اجتماعی به‌طور مستقیم، بر حس امنیت شخصی افراد تأثیر می‌گذارد (اینگلههارت، ۲۰۱۶: ۱۰). قدرت و صحت عمل نهاد عدالت کیفری در برخورد با مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار، مهم‌ترین عاملی است که می‌تواند سلامت روانی و بقای آن را تضمین کند. دسته‌ای از عوامل قانون‌گریز و نظم‌ستیز در کشور ما به نارسایی‌هایی برمی‌گردد که در نهاد عدالت کیفری کشور و اجزای پیوسته آن یعنی قوه قضائیه، پلیس، سازمان زندانها و ... وجود دارد. ضعف بنیه عدالت قضایی و کیفری کشور، چه از جهت کمیت کنشگران و چه از جنبه تجربه آنان، ناکارآمدی دیوان‌سالاری موجود در نهاد عدالت کیفری که باعث کندی کار تعقیب و مجازات مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار می‌شود، وجود موانع متعدد برای شروع تعقیب، رویه‌های مختلف و مراحل پیچیده و فراوانی که در یک پرونده قضایی از طرح دعوا تا صدور حکم باید طی شود، عدم قاطعیت و وجود گریزگاه‌های قانونی و غیرقانونی فراوان که امکان فرار از مجازات را به‌سادگی در اختیار مجرمین قرار می‌دهد، عدم ارتقای سطح توانایی ضابطان قضایی و انتظامی، همگام با افزایش جمعیت کیفری، سرگردانی نیروی انتظامی میان سه دستگاه متولی (فرماندهی کل قوا، وزارت کشور و دستگاه قضایی) کمبود شدید فضا و امکانات بازداشتگاه‌ها و ناتوانی متولیان آن در کنترل مناسب این محیط و به‌وجود آوردن فضای سالم و تربیتی در زندان‌ها و ... از جمله نارسایی‌هایی است که در چارچوب «ضعف در اعمال قانون» می‌تواند مورد بررسی قرار گیرد (میرزایی و همکاران، ۱۳۹۷: ۲۰۱-۲۰۰). ضعف نظام در اعمال جدی و قاطعانه قانون و بازبودن منته‌های فرار از آن، باعث تخریب مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار به ادامه و گسترش جرم‌زایی است و با زیان و آسیبی که از این طریق به شهروندان پای‌بند به قانون وارد می‌آید و بهای سنگینی که بابت قانون‌گرایی خویش می‌پردازند، موجبات جذب ناخواسته آنان به صف قانون‌شکنان و تسری فرهنگ قانون‌گریزی و نظم‌ستیزی در بخش‌های دیگر جامعه فراهم می‌آید (دانایی‌فرد و همکاران، ۱۳۹۸: ۶۰). که تجلی آن افزایش احساس قانون‌گریزی و نافرمانی کیفری، افزایش احساس ناکارآمدی قوانین و مقررات، افزایش احساس ناامنی، افزایش اندیشه جرم‌زایی، افزایش جرأت‌ورزی برای جرم‌زایی، افزایش سطح خطرپذیری در بین نوجوانان و جوانان خواهد بود.

ت - پیامدهای انتظامی - امنیتی تکرار جرم

آنچه اکنون در دستور کار نظامهای کیفری دنیا قرار دارد، مدیریت جرم به‌عنوان یکی از خطرات و تهدیدهایی است که جامعه با آن مواجه است. آنچه در این رویکرد ضروری است تفکیک و تمیز صحیح مجرمان خطرناک از مجرمان کم‌خطر است تا به تناسب میزان خطر، با اتخاذ تدابیر سخت‌گیرانه و طردکننده گروه پرخطر را ناتوان سازند و گروه کم‌خطر را با اعمال راهکارهای کم‌هزینه‌تر، از حضور مجدد در چرخه عدالت کیفری بازدارند. برای نیل به چنین هدفی شناسایی گروه پرخطر از کم‌خطر بسیار ضروری است. در میان گروه پرخطر، افرادی که تحت عنوان «مجرمان حرفه‌ای و سابقه‌دار» محسوب می‌شوند، ذهن بسیاری از جرم‌شناسان و دانشمندان علوم اجتماعی را به خود مشغول داشته‌اند و از بزرگ‌ترین دغدغه‌های پلیس به‌عنوان بازوی اجرایی تحقق امنیت در جامعه می‌باشند؛ از این رو، پلیس پس از طبقه‌بندی بزهکاران و تفکیک گروه پرخطر و کم‌خطر، با توسل به راهکارهای مختلف سعی در واپایش و ناتوان‌سازی گروه پرخطر و جلوگیری از ورود بزهکاران کم‌خطر به حرفه‌ای‌گری در عرصه بزهکاری دارد (حاجی‌ده‌آبادی و همکاران، ۱۳۹۲: ۱۱۵). بنابراین در صورتی که پلیس نتواند از تکرار جرم‌زایی مجرمان حرفه‌ای و سابقه‌دار پیشگیری کند، به تدریج گروه مجرمین کم‌خطر یا اتفاقی به گروه مجرمین پرخطر یا مجرمان حرفه‌ای و سابقه‌دار گرایش پیدا کرده و منجر به ترویج جرم‌زایی و تکرار جرم خواهد شد که به‌نوبه خویش عامل مهمی در ایجاد و تقویت کانونهای مجرم‌پروری است. همین امر یعنی تشکیل و تقویت کانونهای مجرم‌پروری که نشأت گرفته از ضعف پلیس در عرصه پیشگیری از جرم می‌باشد نشانگر تضعیف اقتدار نظام پلیسی از منظر جمعیت کیفری است.

پلیس مهمترین نهاد نظارت اجتماعی می‌باشد این نیرو، در کشورهای دموکراتیک انحصار شروع به کارگیری زور و اجبار و خشونت علیه بی‌نظمی را برعهده دارد، با این حال پلیس اساساً برای موفقیت در انجام وظایف خود به همکاری و حمایت شهروندان متکی است. بدون حمایت عموم مردم پلیس توانایی پیشگیری از وقوع جرایم، کاهش مشکلات و حفظ نظم و همکاری در راستای جلوگیری از تکرار جرم‌زایی توسط مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار را ندارد. اعتماد و اطمینان مردم به پلیس سنگ‌بنای و محور هر نوع همکاری عمومی برای مشروعیت پلیس در جوامع است. برای ایجاد اعتماد باید تمهیداتی در نظر گرفته شود تا مردم در کنار هم احساس امنیت کنند. امنیت را زمانی می‌توان برقرار کرد که از یک طرف موارد خلاف هنجار برطرف شود. از سوی دیگر ثبات در کلیه ارکان جامعه به‌ویژه در ابعاد اقتصادی، سیاسی و اجتماعی حاصل شود. احساس امنیت در

فضای تعاملی بین کنشگران اجتماعی معنا می‌یابد. در عین حال، زمانی که افراد نسبت به فضای بیرونی و پیرامونی خود خوش‌بین نبوده یا فضای جامعه را ناامن تلقی کنند، در چنین وضعیتی احساس عدم امنیت در بین افراد جامعه ایجاد می‌شود. وجود اعتماد نسبت به نهادها به‌ویژه نهاد پلیس در این احساس ناامنی و خوش‌بینی نسبت به فضای اخلاقی جامعه موثر است. (آدینه‌وند و غنی‌فتحی، ۱۳۹۴: ۸۸). مهمترین شاخصهای اعتماد به پلیس عبارتند از: افزایش یا کاهش میزان احساس ناامنی، میزان رضایت یا نارضایتی از امنیت موجود، افزایش یا کاهش جرایم و مجرمان که با حاکم شدن وضعیت افزایش احساس ناامنی بر جامعه، نارضایتی از امنیت موجود افزایش پیدا خواهد کرد که مهمترین علت آن افزایش جرایم و تکرار جرم توسط مجرمین می‌باشد که ادامه این روند پیامد کاهش سرمایه اجتماعی پلیس و ارگانهای امنیتی را در پی خواهد شد.

البته این که پلیس با این حجم وظایف، متکفل اصلی امر پیشگیری از وقوع جرم باشد، پذیرفته نیست. چرا که نهادهای امنیتی مانند وزارت اطلاعات، قوه قضاییه، ستاد مبارزه با مواد مخدر، ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز، ستاد حفاظت اجتماعی وظایف اصلی را در امر پیشگیری بر عهده دارند. نگاهی به قوانین موجود، نگاه صرفاً امنیتی به پیشگیری از وقوع جرم را نشان می‌دهد. ماده ۱۱ قانون تشکیل وزارت اطلاعات مصوب ۱۳۶۲ هم به امر پیشگیری از وقوع جرم پرداخته است که با توجه به وظایف این وزارت، صبغه امنیتی آن روشن می‌شود. ماده یک قانون راجع به تعیین وظایف و تشکیلات شورای امنیت کشور مصوب ۱۳۶۲ و قانون اختیارات استانداران مصوب سال ۱۳۵۹ با آوردن واژه‌هایی از قبیل حفظ «نظم» و «امنیت» و «آرامش عمومی» و با لحاظ ساختار امنیت‌گرایی شورای تأمین استان، رویکرد امنیتی و اجتماعی پیشگیری از وقوع بزهکاری را نمایان می‌سازد. بنابراین تکرار جرم‌زایی مجرمان حرفه‌ای و سابقه‌دار علاوه بر افزایش جرم و جنایت در جامعه که موجب تضعیف اقتدار نظام پلیسی از منظر جمعیت کیفری خواهد شد؛ به جهت کاهش سرمایه اجتماعی پلیس و ارگانهای امنیتی پیش گفته؛ کاهش اعتبار و اقتدار دولت در مهار و کنترل جمعیت مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار را به دنبال خواهد داشت.

مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار بخش مهم و برجسته‌ای از درآمد خود را از جرم به دست می‌آورند. به طوری که می‌توان گفت جرم، شغل و حرفه آنها به حساب می‌آید، درست مشابه آنچه در مورد مشاغل قانونی تصور می‌شود؛ یعنی فعالیت جنایی (رفتار مجرمانه)، فعالیت اصلی آنها بوده و تمام اشتغال‌های اساسی این افراد را در بر می‌گیرد (کی‌نیا، ۱۳۹۹: ۱۱۳/۲). پژوهشگران دیگر از جمله ساترلند و کان ول نیز با مطالعه سارقان حرفه‌ای، سرعت حرفه‌ای را به عنوان یک شغل با

سازمان درونی مشابه مشاغل قانونی از جمله مشاغل تبلیغاتی، آموزشی یا کار پلیسی و... به حساب می‌آورند (سیگل^۱، ۲۰۱۷: ۳۷۱). از آنجا که مجرم حرفه‌ای و سابقه‌دار سرسپردگی طولانی مدت به جرم به‌عنوان یک منبع امرارمعاش داشته و ارتکاب جرم را حرفه دائمی خود قرار می‌دهد، به زندگی سالم اجتماعی باز نمی‌گردد؛ هرچند با مخاطرات بسیاری در مسیر مجرمانه روبه‌رو باشد؛ به این ترتیب، از فعالیت در امور قانونی روزبه‌روز بیشتر فاصله می‌گیرد. در حقیقت، هرچه حرفه انتخابی درآمد بیشتری داشته باشد و اشتغال او در تبهکاری طولانی‌تر باشد، بازگشت او دشوارتر است، از این‌رو، از آنجا که این مجرمین در پی کسب پول برای گذران یک شیوه خاص زندگی با نام «روش زندگی مبنی بر لذت» بوده و خواهان لذت بردن از یک زندگی خوب، بدون نیاز به کار کردن هستند، لذا درآمدزایی شغل انتخابی، مانعی بزرگ در راه بازگشت آنها به زندگی قانون‌مدار می‌باشد (صادق‌زاده، ۱۳۹۸: ۳۹۰). بنابراین با حرفه قراردادن جرم‌زایی توسط مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار شاهد زیست چرخه جرم خواهیم بود که پیامد آن تشکیل کانونهای جرم‌خیزی در کشور خواهد بود.

ث - پیامدهای اجتماعی تکرار جرم

به‌طور کلی، بخش قابل توجهی از جامعه‌شناسان بر این باورند که جرایم و تکرار آنها، در نهایت با گسترش و بدل شدن به مسائل اجتماعی سد راه توسعه جامعه بشری هستند و کیفیت زندگی بشری را با دشواری روبرو می‌سازند. باید اظهار داشت که توسعه متوازن هنگامی حاصل می‌شود که رشد همراه با بهبود در کیفیت زندگی شامل کاهش در مسائل اجتماعی باشد. افزایش روند جرایم و تکرار آنها نه تنها مانعی برای دستیابی به توسعه همه‌جانبه است، بلکه مانعی در راه ایجاد جامعه‌ای متعادل در آینده خواهد بود. در حال حاضر جامعه ایران همچون سایر جوامع مدرن هم از زمینه‌های توانایی‌بخش برای تغییر مولفه‌های نامطلوب خود برخوردار است و هم با کژروی‌ها و خرده‌فرهنگ‌های ناشی از گسترش جرم و جنایت جدی روبرو است. یکی از این خرده‌فرهنگ‌ها «تراکم تکرار جرم» توسط مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار در جامعه ایران است که توجه هر ایرانی علاقه‌مند به سرنوشت ایران را به خود معطوف می‌کند. دل‌نگرانی جامعه درباره این پدیده به‌گونه‌های مختلف، از جمله انعکاس وسیع و پردامنه در مطبوعات و رسانه‌های گروهی و در مجامع عمومی و خصوصی و مقالات علمی گویای این واقعیت است که جامعه نسبت به بروز و ظهور آن

که عامل اصلی بروز آسیب‌های اجتماعی است؛ حساسیت دارد و این قبیل مشکلات، همواره بخش مهمی از افکار و گفتمان عمومی جامعه را به خود اختصاص می‌دهند (علیوردی نیا، ۱۳۹۳: ۳۸). پیامدهای افزایش جرم و تکرار آن به صورت زنجیره‌وار تبعات مختلفی را در جامعه هدف ایجاد می‌کند؛ افزایش دامنه تکرار جرم موجب پایین آمدن میزان قبح اجتماعی جرم و رفتار مجرمانه می‌شود. افول قبح اجتماعی جرم نیز ارتباط مستقیمی با افزایش میزان وقوع جرم و تکرار آن توسط مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار دارد. به هر میزان که وقوع جرم در جامعه افزایش پیدا کند، بکارگیری مجازات‌ها نیز افزایش خواهد یافت. در مرحله آخر نیز، کارایی مجازات‌ها کاهش می‌یابد. باتوجه مراتب پیش گفته؛ به نظر می‌رسد که پیامدهای تکرار جرم‌زایی عملاً عناصر حکومت قانون از جمله شفافیت، جزمیت حقوقی و دسترسی به عدالت را با چالش‌های اساسی مواجه می‌کند (منصور لک‌ورج و همکاران، ۲۰۲۱: ۲۱). که پیامد اصلی آن کاهش میزان مشارکت پذیری مردم در تصمیم‌گیری‌های سیاسی و اقتصادی و حتی اجتماعی خواهد بود.

فساد و تکرار آن مانع توسعه اجتماعی و اقتصادی و حمایت از حقوق بشر است. این مهم توانایی دولت‌ها در ارائه عدالت، بهداشت، آموزش و سایر خدمات اجتماعی به شهروندان را کاهش می‌دهد و حاکمیت قانون را تضعیف می‌کند. این امر به نوبه خود بر اعتماد جامعه و شیوه‌های همکاری شهروندان با پلیس تأثیر می‌گذارد و می‌تواند کار آنها را تسهیل کند. برای جلوگیری از جرم و تکرار آن که مانع توسعه اجتماعی و اقتصادی می‌شود، راهبردهای قوی ضدفساد لازم است. همچنین شهرها قطب نوآوری و بهره‌وری اقتصادی هستند اما اغلب مشکلات جرم و خشونت زیادی را تجربه می‌کنند، از جمله سرقت، قاچاق مواد مخدر و انسان، خشونت جنسی و جنسیتی، خشونت وابسته به باندهای تبهکار و جرایم سازمان‌یافته، که به‌طور نامتناسبی بر محروم‌ترین جوامع شهری تأثیر می‌گذارد که نتیجه آن افزایش آسیب‌های اجتماعی و ایجاد آسیب‌های اجتماعی نوپدید است. (دفتر مقابله با مواد مخدر و جرم سازمان ملل متحد، ۲۰۲۱).

گسترش روزبه‌روز آسیب‌های اجتماعی منجر به افزایش ناهنجاری اجتماعی از جمله حاشیه‌نشینی خواهد شد که منبع اصلی بازتولید خرده‌فرهنگ‌های مجرمانه می‌باشد. به‌سخن دیگر، با افزایش تکرار جرم در جامعه شاهد گسترش آسیب‌های اجتماعی خواهیم بود که ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی را همواره در معرض تغییر و تحول قرار خواهد داد که باتوجه به وضعیت حاکم بر کشور ایران که در حال تجربه صنعتی شدن و نوسازی اقتصادی است، تغییرات، هنجارها و ارزش‌های اجتماعی به موازات شروع روند فوق‌افزایش خواهد یافت. تجارب چندسال گذشته کشور نیز

نشانگر آن است که در سال‌های اخیر به خاطر یک سری برنامه‌های توسعه؛ شاهد تغییر هنجارهای اجتماعی هستیم و با از بین رفتن هنجارهای غیررسمی اهمیت زندگی از میان رفته و تمام امور و فعالیتها یکنواخت شده و نیز رضایت از زندگی کاهش خواهد یافت (ابراهیمی و همکاران، ۱۳۹۷: ۳۴۸). که اصلی‌ترین مولفه اثربخش کاهش حس تعلق به جامعه یا افول غیرت‌ملی می‌باشد. این عامل باعث برخی از پیامدهای اجتماعی از جمله افزایش جرم و جنایت، فقر، بزهکاری و به‌طور کلی آسیب‌های مختلف اجتماعی در جامعه شده است و وضعیت بحرانی خاصی را برای جامعه ایجاد خواهد کرد. از طرف دیگر نهادهای جایگزینی نیز برای تولید این هنجارها و روابط متقابل اجتماعی در شرایط جدید جامعه ایجاد نشده است.

از مهمترین پیامدهای دیگر افزایش تکرار جرم توسط مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار بر امنیت داخلی، تشکیل هسته هراس اجتماعی است. این هراس اجتماعی ناشی از قربانی شدن در برابر جرائم شکل می‌گیرد که منبع آن ترس از جرم است. گاروفالو ترس از جرم را واکنشی هیجانی در نظر می‌گیرد که با احساس خطر و اضطراب همراه است. ترس از جرم لزوماً یک ترس واقعی نیست و می‌تواند ترس انتظاری نیز باشد. هراس از جرم مانند خود ترس پدیده پیچیده‌ای است که می‌تواند بیان‌کننده برداشت ما از خطر، ترس از قربانی شدن در برابر جرائم (مالی یا جسمی)، سیاست‌گذاری‌های عمومی و در کل نگرانی از زندگی باشد. چنین پدیده‌ای نشان می‌دهد افراد از اینکه قربانی جرم شوند چقدر هراس دارند و این موضوع تا چه اندازه بر امنیت و آرامش زندگی شان تأثیر دارد. (نیازی و همکاران، ۱۳۹۶: ۵۳). به‌لحاظ نظری، ترس از جرم و شیوع آن بین گروه‌های مختلف جامعه، سازه‌های اجتماعی و روانی است که از عوامل مختلفی تأثیر می‌گیرد. از این منظر، بانوان (زنان و دختران) و سالمندان به‌طور عمده بیشتر در معرض جرم قرار دارند و هراس از جرم نیز در میان آنها بیشتر گزارش شده است. در تبیین چنین وضعیتی گفته می‌شود طبق فرضیه آسیب‌پذیری، کسانی که در مقایسه با دیگران خود را آسیب‌پذیرتر تصور می‌کنند، احساس ناامنی بیشتری می‌کنند که پیامد آن افزایش هراس اجتماعی در جامعه است (بائور^۱، ۲۰۱۷: ۱۱؛ فرگوسن و میندل^۲، ۲۰۱۷: ۳۳۳). با توجه به روند رشد جمعیتی ایران و رشد منفی میزان مولید، بایستی انتظار داشت در چند سال آینده در صورتی که راهبردی برای تکرار جرم‌زایی عملیاتی نشود، شاهد افزایش نابسامان هراس اجتماعی در بین آحاد مختلف جامعه باشیم.

1. Baur

2. Fergosen & Mindel

البته بایستی گفت بانوان (زنان و دختران) و سالمندان از دو منظر آسیب‌پذیرترند: یکی آسیب‌پذیری فیزیکی که به معنای بی‌دفاع بودن در برابر حملات، نداشتن توانایی مقابله با حملات و روبه‌رو شدن با پیامدهای وحشتناک فیزیکی و احتمالاً عاطفی ناشی از حملات است و مورد دیگر آسیب‌پذیری اجتماعی است که این ایده را مطرح می‌کند کته امکان دارد افراد به دلیل آنچه هستند، بیشتر در معرض تهدید قربانی شدن باشند و به دلیل این موقعیت، پیامدهای اجتماعی و اقتصادی قربانی شدن بر دوش آنها بیشتر از دیگران سنگینی می‌کند (بی‌قلا و آی‌قا، ۱۴۰۲: ۴۶۷ و دونگ^۲، ۲۰۱۷: ۴۱).

روش‌شناسی

پژوهش حاضر یک پژوهش کیفی است. جامعه آماری به تعداد ۳۵ نفر از میان دارندگان دکتری تخصصی^۳ رشته‌های اقتصاد، جرم‌یابی، جرم‌شناسی، کیفرشناسی، حقوق کیفری، حقوق جنایی، جامعه‌شناسی جنایی، روانشناسی جنایی، مددکاری اجتماعی انتخاب شدند. نمونه‌گیری به صورت غیر تصادفی و هدفمند از خبرگان جامعه آماری انتخاب شد و به صورت اشباع نظری تا جایی که مطالب جدیدی از سوی مصاحبه‌شوندگان بیان نشد، ادامه یافت. در این پژوهش، بعدار^۱ مصاحبه، نمونه‌گیری به حد کفایت رسید؛ زمان صرف‌شده برای مصاحبه با هر نفر حدوداً یک ساعت بود. در این پژوهش، مصاحبه عمیق، روش اصلی جمع‌آوری داده‌ها بود. بعد از تشریح هدف و فرآیند پژوهش، مصاحبه با پرسش کلی و باز «مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار بیشتر در کدام حوزه جرم‌زایی می‌کنند؟» شروع گردید. به دنبال آن پرسش شد که «به نظر شما جرم‌زایی مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار چه پیامدهایی می‌تواند برای جامعه داشته باشد؟» و «به نظر شما عوامل به وجود آورنده هر یک از این پیامدها چیست» ادامه یافت. در انجام مصاحبه‌ها سعی شد دخالتی در روند مصاحبه وجود نداشته باشد؛ هر چند با پرسش‌های مناسب از انحراف مسیر مطالعه جلوگیری شده و همچنین با پرسش‌های پیش‌برنده، روند مصاحبه برای پوشش دادن اهداف پژوهش سوق داده شد. پرسش‌های پسین و پیگیری‌کننده براساس اطلاعاتی که مصاحبه‌شونده ارائه می‌کردند، برای روشن شدن موضوع مورد مطالعه پرسیده می‌شد، همچنین پرسش‌های عمق‌دهنده مصاحبه مثل «توضیح

1. Bigala & Ayiga
2. Dong
3. PHD

بیشتری دهید؟»، «منظور تان را واضح بیان کنید» و مثالی بیان کنید تا من برداشت شما را بهتر متوجه شوم» در لابه‌لای مصاحبه متناسب با پاسخ‌ها پرسیده شد. بعداً با روش تحلیل مضمون «آتراید- استرلینگ»^۱ (۲۰۰۱) به صورت سیستم کدگذاری باز برای تولید مضمون‌های اولیه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. بدین منظور ابتدا متن مصاحبه‌ها به واحدهای معنایی تقسیم شدند که در مرحله بعد خلاصه شده و به مضامین تبدیل شدند. سپس مضامین پایه مختلف بر اساس وجه شباهتها و تفاوت‌هایشان باهم قیاس شده و به مضامین سازمان‌دهنده دسته‌بندی شدند. به منظور افزایش صحت و اتقان داده‌ها از روش‌های درگیری طولانی مدت با موضوع و تأیید یافته‌ها توسط مشارکت‌کنندگان (استخراج کدها و تأیید مجدد توسط مشارکت‌کنندگان در صورت وجود ابهام در کدهای استخراجی) و بازنگری ناظرین استفاده شد. برای مدیریت داده‌ها از نرم‌افزار «اطلس تی.آی»^۲ استفاده شد.

یافته‌ها

به لحاظ توصیفی، در این پژوهش ۴ متغیر جمعیت‌شناختی شامل سن، جنسیت، سن تجربه، حوزه کاری مورد بررسی بود که حداقل سن مصاحبه‌شوندگان ۴۵ سال است و اکثریت بالایی از آنها ۴۶ تا ۵۵ ساله به‌شمار می‌آیند؛ اکثریت آنها مرد هستند (۹۱٪)؛ با توجه به ماهیت پژوهش خبرگان حوزه امنیت عمومی و اجتماعی بیشترین تعداد مصاحبه‌شوندگان در پژوهش را شامل می‌شوند؛ و اکثریت ۶۲/۹ درصدی از آنها دارای تجربه تخصصی بالاتر از ۲۰ سال هستند.

---

1. Attride-Atirling
2. ATLAS.TI

جدول (۱):

متغیر	طبقه‌بندی متغیر	تعداد(نفر)	درصد
سن	≥ 45	۹	۲۲/۸٪
	۴۶ تا ۵۵	۱۸	۵۱/۴٪
	۶۵ تا ۵۶	۸	۲۵/۸٪
	≤ 66	۰	۰
جنسیت	مرد	۳۲	۹۱/۵٪
	زن	۳	۸/۵٪
سن تجربه	≥ 10	۵	۱۴/۲٪
	۲۰ تا ۱۱	۸	۲۲/۹٪
	≤ 20	۲۲	۶۲/۹٪
حوزه کاری	امنیت عمومی و اجتماعی (جرم یابی، جرم شناسی، حقوق جنایی)	۱۷	۴۸/۵٪
	امنیت قضایی(حقوق کیفری، کیفرشناسی)	۹	۲۵/۹٪
	امنیت روانی (جامعه‌شناسی جنایی، روانشناسی جنایی، مددکاری اجتماعی)	۶	۱۷/۱٪
	امنیت اقتصادی(اقتصاد و حقوق مالی)	۳	۸/۵٪

در گام اول تحلیل مضمون، لازم است از متن اصلی، مضامین پایه‌ای استخراج شود که برای این امر؛ از متن اصلی که همان متن مصاحبه‌هاست، در قالب کدهایی سازماندهی شد، «مضامین پایه‌ای^۱» استخراج شدند. در گام بعدی، با بهره‌گیری از مضامین پایه‌ای نسبت به خارج کردن مضامین سازمان دهنده و مضامین فراگیر اقدام شد. در این مرحله از تحلیل مضمون، سعی شد با سازماندهی مجدد مضامین پایه‌ای به مضامین انتزاعی تری دست پیدا شود که پژوهشگر را به مضمون‌های اصلی‌تر، فراگیرتر و مرکزی‌تر رهنمون سازد. با توجه به اینکه در پژوهش حاضر، از نمونه‌گیری نظری استفاده شده است، بنابراین باید بعد از هر مصاحبه، تحلیل‌های لازم صورت گیرد. هر کدام از جملات مصاحبه‌ها، حاوی مضمونی است که با خواندن آن متن، به‌طور مستقیم به ذهن متبادر می‌شود. این مضامین که از متن اصلی استخراج می‌شوند؛ «مضامین پایه‌ای» نامیده می‌شوند.

پذیرد، که با توجه به این امر، مضامین سازمان‌دهنده به‌دست آمدند. با بررسی و تحلیل مضامین مرتبط با پیامدهای جرم‌زایی مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار، ۴ مضمون سازمان‌دهنده به‌دست آمد. مضمون فراگیری که بیانگر هدف اصلی پژوهش نیز هست، همان پیامدهای جرم‌زایی مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار است که با انتزاعی‌تر کردن مضامین سازمان‌دهنده می‌توان دست یافت. برای تحصیل بلوغ نظری که نشانگر پویایی نظریه یا مفهوم و در نتیجه، نشان‌دهنده انتهای نمونه‌برداری نظری درباره آن مفهوم یا نظریه است که، نمونه‌گیری با پیدایش کدهای (نو)نه طرح پژوهش) پیش می‌رود و با پایداری نظری (نه طرح پژوهش) محدود می‌شود، ۱۰ مصاحبه انجام شد و پس از روشن شدن مضامین پایه، در قالب مضامین سازمان‌دهنده دسته‌بندی شدند. کدگذاری‌های آغازین، منجر به اضافه شدن چندین مضمون پایه و متعدد می‌شد اما به ترتیب افزایش مصاحبه‌ها، این سیر، روند نزولی پیدا کرد تا جایی که از مصاحبه دهم به بعد هیچ مضمون پایه جدیدی شکل نگرفت؛ بنابراین تعداد نمونه‌ها کافی به نظر رسید و کفایت نظری پژوهش مشخص شد. مضامین سازمان‌دهنده به‌دست آمده در جدول (۲) نوشته شده است.

جدول (۲): مضامین پایه تحصیلی از مضامین سازمان‌دهنده

مضامین پایه	مضمون سازمان‌دهنده
افزایش آسیب‌های اجتماعی، افزایش ناهنجاری‌های فرهنگی، گسترش خرده فرهنگ‌های نامتعارف، افزایش طرد اجتماعی عمومی، کاهش حس تعلق به جامعه یا غیرت ملی، کاهش میزان مشارکت‌پذیری در بین مردم، تشکیل هسته هراس عمومی	پیامدهای اجتماعی
ترویج جرم‌زایی و تکرار جرم، تشکیل کانون‌های جرم‌خیزی، تقویت کانون‌های مجرم‌پروری، کاهش اعتبار و اقتدار دولت در مهار و کنترل جمعیت مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار، افزایش نرخ جرم و جنایت، تضعیف اقتدار نظام پلیسی از منظر جمعیت کیفری، زیست چرخه جرم و مجرم، سازمان یافتگی جرم و جنایت، کاهش سرمایه اجتماعی پلیس و ارگان‌های امنیتی	پیامدهای انتظامی-امنیتی
افزایش احساس قانون‌گریزی و نافرمانی کیفری، افزایش احساس ناکارآمدی قوانین و مقررات، افزایش احساس ناامنی، افزایش اندیشه جرم‌زایی، افزایش جرأت‌ورزی برای جرم‌زایی، افزایش سطح خطرپذیری در بین نوجوانان و جوانان	پیامدهای روانی (ذهنی)

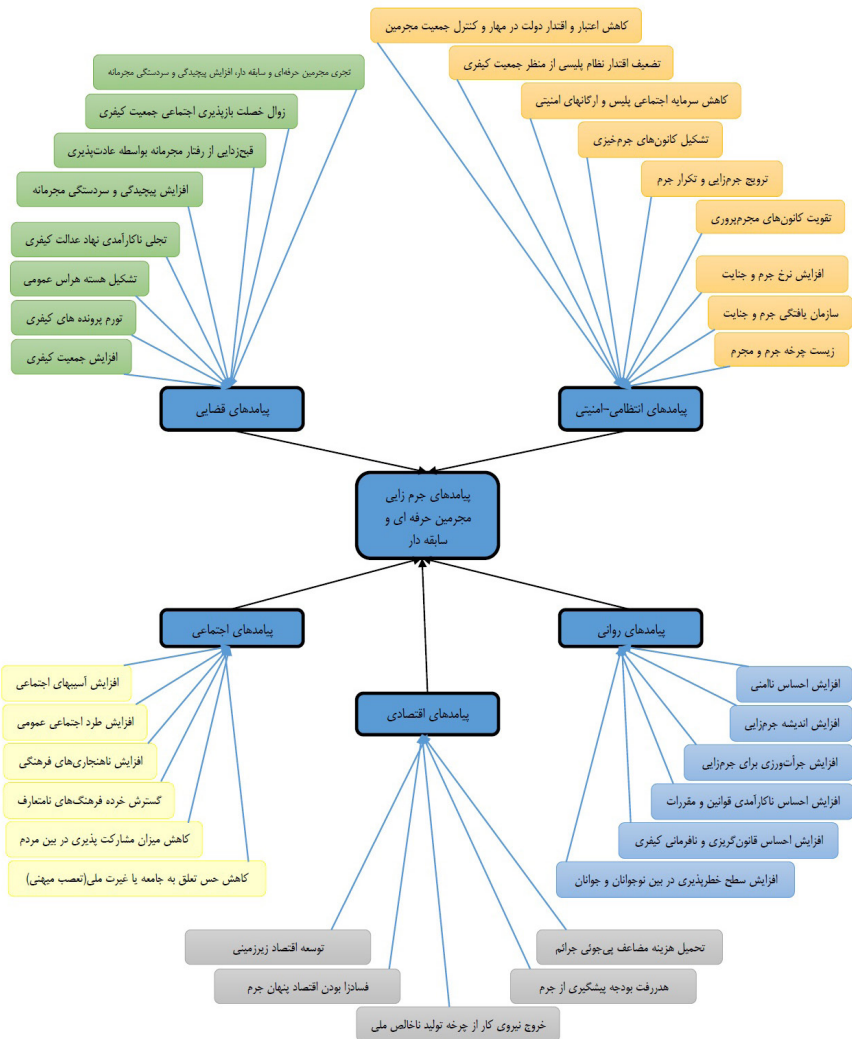

تورم پرونده‌های کیفری، افزایش جمعیت کیفری، تجلی ناکارآمدی نهاد عدالت کیفری، تجری مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار، افزایش پیچیدگی و سردستگی مجرمانه، قبح‌زدایی از رفتار مجرمانه بواسطه عادت‌پذیری، زوال خصلت بازپذیری اجتماعی جمعیت کیفری،	پیامدهای قضایی
هدررفت بودجه پیشگیری از جرم، تحمیل هزینه مضاعف پی‌جوئی جرائم، خروج نیروی کار از چرخه تولید ناخالص ملی، توسعه اقتصاد زیرزمینی، فسادزا بودن اقتصاد پنهان جرم	پیامدهای اقتصادی

باتوجه به مضامین به‌دست آمده از فرآیند مصاحبه‌ها و داده‌های پژوهش، دوباره این مضامین بررسی و با بهره‌گیری از آخرین نسخه نرم‌افزار اطلس تی‌آی؛ خروجی دسته مضامین به‌صورت شکل (۱) درآمد.

در ادامه باتوجه به مضامین مصاحبه‌های انجام شده با جامعه آماری نمونه، تعداد ۱۱ مورد از جرائمی که تکرار آنها توسط مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار پیامدهای معنونه را به‌دنبال خواهند داشت، شناسایی گردید که مراتب در قالب شکل (۲) پیاده‌سازی شده است. همچنین باتوجه به مصاحبه‌های انجام شده با مصاحبه‌شوندگان؛ تعداد ۱۳ مورد از عوامل بروز تکرار جرم در بین مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار شناسایی گردید که مطابق شکل (۳) مشخص شده‌اند.

شکل (۱): شبکه مضامین پیامدهای جرم‌زایی مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار

شکل (۲): شبکه جرم‌های تکرار مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار

شکل (۳): شبکه علل جرم‌زایی مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار

نتیجه‌گیری

در دنیای امروز، جرم به منزله جدّی‌ترین مسئله اجتماعی هر جامعه‌ای تلقی می‌گردد و میزان این ناهنجاری اجتماعی در تمام جوامع رشد چشمگیری داشته است که حجم زیادی از این جرم و جنایت را تعداد اندکی از مجرمین که به «مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار» مشهور هستند مرتکب می‌شوند، این دسته از مجرمین با تکرار جرم‌زایی در جامعه، علاوه بر افزایش میزان آمار جرم و جنایت، سبب شکل‌گیری بحرانها و پیامدهای مختلفی بر جامعه می‌شوند و در صورتی که برای این معضل اجتماعی، راهبردی پیشگیرانه اندیشیده و عملیاتی نشود؛ پیامدهای اجتماعی، اقتصادی، قضایی، روانی و انتظامی-امنیتی گریبانگیر جامعه خواهد شد.

یافته‌های مقاله حاضر که برگرفته از یک پژوهش کیفی و حاصل مصاحبه عمیق با ۳۵ نفر از میان دارندگان دکتری تخصصی رشته‌های اقتصاد، جرم‌بابی، جرم‌شناسی، کیفرشناسی، حقوق کیفری، حقوق جنایی، جامعه‌شناسی جنایی، روانشناسی جنایی، مددکاری اجتماعی تا حد کفایت نظری می‌باشد و با روش تحلیل مضمون «آتراید-استرلینگ» مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت؛ افزایش آسیبهای اجتماعی، افزایش ناهنجاری‌های فرهنگی، گسترش خرده فرهنگ‌های نامتعارف، افزایش طرد اجتماعی، کاهش حس تعلق به جامعه یا غیرت ملی، کاهش میزان مشارکت‌پذیری در بین مردم، تشکیل هسته‌های هراس عمومی به‌عنوان مهمترین پیامد اجتماعی تکرار جرم‌زایی مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار شناسایی شد. همچنین مصاحبه‌شوندگان مولفه‌هایی چون ترویج جرم‌زایی و تکرار جرم، تشکیل کانون‌های جرم‌خیزی، تقویت کانون‌های مجرم‌پروری، کاهش اعتبار و اقتدار دولت در مهار و کنترل جمعیت مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار، افزایش نرخ جرم و جنایت، تضعیف اقتدار نظام پلیسی از منظر جمعیت کیفری، زیست چرخه جرم و مجرم، سازمان یافتگی جرم و جنایت، کاهش سرمایه اجتماعی پلیس و ارگانهای امنیتی را به‌عنوان اصلی‌ترین پیامد انتظامی-امنیتی تکرار جرم‌زایی مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار اعلام نمودند.

مضامین ساختار یافته برای مهمترین پیامدهای روانی تکرار جرم‌زایی مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار افزایش احساس قانون‌گریزی و نافرمانی کیفری، افزایش احساس ناکارآمدی قوانین و مقررات، افزایش احساس ناامنی، افزایش اندیشه جرم‌زایی، افزایش جرأت‌ورزی برای جرم‌زایی، افزایش سطح خطرپذیری در بین نوجوانان و جوانان می‌باشند که براساس مضامین پایه‌ای سازماندهی گردیدند. تورم پرونده‌های کیفری، افزایش جمعیت کیفری، تجلی ناکارآمدی نهاد عدالت کیفری، تجری مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار، افزایش پیچیدگی و سردستگی مجرمانه، قبح‌زدایی از رفتار مجرمانه به‌واسطه عادت‌پذیری، زوال خصلت بازپذیری اجتماعی جمعیت کیفری نیز از مهمترین مضامینی

سازمان دهنده بودند که مصاحبه‌شوندگان به‌عنوان پیامدهای قضایی تکرار جرم‌زایی مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار بدان اشاره نموده‌اند و بالاخره هدررفت بودجه پیشگیری از جرم، تحمیل هزینه مضاعف پی‌جوئی جرائم، خروج نیروی کار از چرخه تولید ناخالص ملی، توسعه اقتصاد زیرزمینی، فسادزا بودن اقتصاد پنهان جرم و ممانعت از رشد اقتصادی مهمترین پیامدهای اقتصادی بودند که از مضامین پایه‌ای مصاحبه‌شوندگان در قالب مضامین سازمان‌دهنده شناسایی و تبیین شدند. از طرف دیگر وقتی به علل به وجودآورنده تکرار جرم‌زایی مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار نگریده‌سته می‌شود با دامنه وسیعی از علل و عوامل نیز روبرو می‌شویم که ریشه در مسائل مختلف و پیامدهای اجتماعی، اقتصادی، روانی، قضایی و امنیتی-انتظامی دارد. برخی از این علل جنبه فردی دارد که هیجان‌زایی، اصلاح‌ناپذیری و ثروت‌اندوزی از جمله آنهاست که سبب تکرار جرم‌زایی آنها می‌شود. برخی دیگر از علل نیز مربوط به محیط (جامعه) می‌باشد که طرد و فشار اجتماعی، گروه همسالان و نابرابری اجتماعی از مهمترین آنها می‌باشد. حبس، نابازدارندگی مجازات‌ها و برجسب زنی نیز از مهمترین علل قضایی بودند که مصاحبه‌شوندگان آنها را به‌عنوان مضامین سازمان‌دهنده بیان کرده بودند. بیکاری و فقر، وضعیت نابسامان معیشتی هم از اهم عامل‌های اقتصادی بودند که در تکرار جرم‌زایی مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار موثر بودند. جرائم زنان و نوجوانان، جرائم سرقت، جعل، موادمخدر، جرائم مسلحانه و مقرون به قوه قهریه (به‌عنف)، جرائم قاچاق و جرائم اقتصادی، زورگیری و اخاذی و بالاخره جرائم منافی عفت عمومی و قتل یا خودکشی جرائمی بودند که براساس مصاحبه‌های انجام یافته جزء جرائم پر تکرار مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار بودند که البته آمار نیز موید این ادعاست. اکنون با قراردادن مجموع یافته‌ها در کنار هم که محصول دیدگاه متخصصان و خبرگان امر بوده است می‌توان به این نتیجه رسید که با پدیده‌ای روبرو هستیم که از یک‌طرف ریشه در عواملی با وجوه مختلف اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و... دارد (عوامل چندبُعدی) و از طرف دیگر پیامدهایی نیز دارد که آن هم وجوه مختلف اقتصادی، انتظامی-امنیتی، اجتماعی، قضایی و روانی دارد (پیامدهای چندبُعدی). بنابراین می‌توان این‌گونه استنباط کرد که قبل از مواجهه با هریک از این پیامدها، در وهله اول باید ریشه و علل آن بررسی شود و پیامدهای متناظر با آن نیز تعیین و مشخص شود، سپس برنامه‌های کوتاه‌مدت و بلندمدت مبتنی بر شواهد و وجوه مختلف و با رویکرد پیشگیرانه ارائه شود. بنابراین به تکرار جرم‌زایی مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار نمی‌توان فقط با نگاه امنیتی یا انتظامی نگرست زیرا بیشتر این مجرمین، به‌دلیل فقر و بیکاری یا نبود وضعیت معیشتی مناسب به رفتار مجرمانه یادشده روی می‌آورند یا حتی گروهی براساس مولفه‌های اجتماعی اقدام به تکرار جرم‌زایی

می‌نمایند که می‌بایست هر چه سریعتر نسبت به مهار و کنترل این پدیده اقدام نمود در غیر این صورت باید منتظر آن باشیم تا تقاطع این پیامدها به یک بحران ملی در امنیت داخلی تبدیل شود.

پیشنهادها

باتوجه به نتایج به‌دست آمده از تحلیل مضمون و شناسایی جرائم پر تکرار و عوامل به‌وجود آورنده آن‌ها و نیز پیامدهای اجتماعی، امنیتی-انتظامی، قضایی، روانی و اقتصادی آن، پیشنهادهای کاربردی زیر ارائه می‌شود:

۱- یک برنامه عملیاتی کوتاه و میان مدت توأم با منابع و مصارف با ریزبرنامه‌ها جهت پیشگیری از جرائم پر تکرار مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار طراحی و با تصویب آن در شورایی عالی امنیت ملی، ضمن مسئول‌سازی کلیه نهادها و ارگانهای دخیل در امر پیشگیری از جرم برای اجرای این برنامه‌ها، نسبت به گزارش‌گیری ماهانه با تبیین فرآیند پیشرفت برنامه‌ها، موانع اجرایی و راهکارهای رفع و دفع این موانع تدوین گردد و ضمانت اجرایی بازدارنده لازم برای ترک فعلهای احتمالی نیز پیش‌بینی شود.

۲- ضمن تهیه بانک اطلاعاتی مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار جرائم پر تکرار با مشارکت همه‌جانبه نهادهای عدالت کیفری، زمینه اجرایی شدن «دستورالعمل اجرایی کنترل مجرمان حرفه‌ای و سابقه‌دار» که در اجرای بند ۵ اصل ۱۵۶ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و سیاست‌های کلی قضایی کشور مصوب رهبر معظم انقلاب و مفاد مواد ۴۸۸، ۵۲۸، ۶۵۱ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ با اصلاحات و الحاقات بعدی، بند پ ماده ۶۷ و بند ت ماده ۱۱۷ قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، به‌منظور شناسایی، تشکیل بانک اطلاعاتی روزآمد، اطلاع از آخرین وضعیت حبس، رهایی و آزادی، اشراف اطلاعاتی و رصد اقدامات و سلب هرگونه تحرک و اقدام سوء، پیشگیری از تکرار جرم و افزایش هزینه ارتکاب جرم مجدد در راستای اصلاح رفتارهای مجرمانه مجرمان سابقه‌دار، حرفه‌ای و خطرناک و ایجاد هماهنگی بین سازمانها و نهادهایی که با این مجرمان در ارتباط هستند و در قالب ۲۱ ماده و ۸ تبصره در تاریخ ۱۳۹۷/۴/۲۶ به تصویب رییس قوه قضاییه وقت رسیده است، فراهم شده و با تشکیل کمیسیونهای استانی فصلی به ریاست استاندار و دبیری رئیس کل دادگستری استان و با عضویت تمامی نهادهای ذی‌مدخل نسبت به بازخوردگیری اقدامات انجام یافته و تعیین میزان اثربخشی آن اقدام شود.

فهرست منابع

- آدینه‌وند، سلمان و غنی فتحی، طارق (۱۳۹۴). حقوق متقابل مردم و نیروی انتظامی (چالش‌ها و راهکارها)؛ فصلنامه مطالعات علوم اجتماعی، دوره اول، شماره ۱، زمستان ۱۳۹۴، صص ۹۱-۸۲.
- ابراهیمی، مهرنوش؛ اسماعیلی، مهدی؛ کاظمی جویباری، مهدی (۱۳۹۷). بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و جرم در ایران (مطالعه موردی قتل)؛ مجله حقوق پزشکی، ویژه‌نامه حقوق بشر و حقوق شهروندی، جلد ۱۲، سال ۱۳۹۷، صص ۳۵۵-۳۴۵.
- اسفندیاری، محمد صالح و نورپور، محسن (۱۳۹۶). پیامدها و چالش‌های مداراگرایی کیفری در جرایم خرد؛ کارآگاه، دوره ۲، شماره ۳۹، صص ۷۶-۵۶.
- اسماعیلی، علیرضا (۱۳۹۴). نقش وکیل دادگستری در کاهش تورم دعاوی؛ پایان‌نامه کارشناسی ارشد، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، دانشگاه تبریز، دانشکده حقوق.
- پورابراهیم، احمد و پورقربانی، محمدرضا (۱۳۹۷). واکاوی جایگاه تکرار جرم در قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲؛ فصلنامه قضاوت، دوره ۱۸، شماره ۹۵، پاییز ۱۳۹۷، صص ۹۰-۶۷.
- پوراحتشام، محمد و محدثی‌فر، محسن (۱۳۹۷). رابطه بین جرم و نرخ باروری بارشده اقتصادی؛ نشریه رفاه اجتماعی، دوره ۱۸، شماره ۶۸، بهار ۱۳۹۷، صص ۱۶۵-۱۳۷.
- جعفری لنگرودی، محمدجعفر (۱۳۹۲). وسیط در ترمینولوژی حقوق؛ تهران: انتشارات گنج دانش، چاپ هفدهم.
- خوش‌فر، غلامرضا؛ محمدی، آرزو؛ محمدزاده، فاطمه؛ محمدی، راضیه و اکبرزاده، فاطمه (۱۳۹۴). امنیت اجتماعی و سلامت اجتماعی (مطالعه موردی جوانان ۲۹-۱۵ ساله شهر قاین)؛ مطالعات اجتماعی ایران، دوره ۹، شماره ۱، بهار ۱۳۹۴، صص ۱۰۲-۷۱.
- حاجی‌ده‌آبادی، محمدعلی؛ تقی‌زاده، مریم‌السادات و عطارزاده، سعید (۱۳۹۲). مجرمان حرفه‌ای در پرتو یافته‌های جرم‌شناختی و سیاست کیفری ایران؛ پژوهش‌های اطلاعاتی و جنایی، سال ۸، شماره ۳، صص ۱۴۴-۱۱.
- حمیده‌پور، حمیده (۱۳۹۶). بررسی عوامل مؤثر بر ارتکاب مجدد جرم در قالب الگوی آماری لاجیت (مطالعه موردی بجنورد)؛ فصلنامه دانش انتظامی خراسان شمالی، سال چهارم، شماره ۱۵، پاییز ۱۳۹۶، صص ۸۴-۶۷.
- رضوی‌نژاد، سیدامین و رزاقی، جواد (۱۳۹۷). مدل مطلوب اجرا و ارزیابی در سیاست‌گذاری امنیت داخلی جمهوری اسلامی ایران؛ خط‌مشی‌گذاری عمومی در مدیریت (رسالت مدیریت

دولتی)، دوره ۹، شماره ۲۹، بهار ۱۳۹۷، صص ۱۱۸-۱۰۱.

- رضوی نژاد، سیدامین (۱۳۹۸). طراحی مدل راهبردی سیاست گذاری امنیت داخلی جمهوری اسلامی ایران؛ مجلس و راهبرد، دوره ۲۶، شماره ۹۷، بهار ۱۳۹۸، صص ۴۴۴-۴۰۹.

- زارعزاده، رسول (۱۳۹۲). الگوی تحلیل امنیت داخلی: تبیین مؤلفه‌های اثرگذار بر امنیت داخلی در سطح کلان؛ فصلنامه آفاق امنیت، سال پنجم، شماره ۱۹، تابستان ۱۳۹۲، صص ۳۸-۷.

- زارع شاه‌آبادی، اکبر و ترکان، رحمت‌اله (۱۳۹۴). بررسی رابطه احساس امنیت اجتماعی و نظام ارزشی جوانان (مطالعه‌ای درباره دانشجویان دانشگاه یزد)؛ مجله مطالعات اجتماعی ایران، دوره ۹، شماره ۱، بهار ۱۳۹۴، صفحه ۱۰۳-۱۲۷.

- دارابی، شهردا؛ خدابنده‌لو، وحید (۱۳۹۶). تحلیل جرم شناختی سرقت منزل (مطالعه موردی قم)؛ کارآگاه، دوره ۱۱، شماره ۴۰، پاییز ۱۳۹۶، صص ۴۸-۲۱.

- دانایی‌فرد، حسن؛ آذر، عادل، صالحی، علی (۱۳۹۸). قانون‌گریزی در ایران: تبیین نقش عوامل سیاسی، اقتصادی، قانونی، مدیریتی و اجتماعی-فرهنگی؛ دانش انتظامی، دوره ۱۱، شماره ۳ (پیاپی ۴۴)، پاییز ۱۳۹۸، صص ۶۵-۷.

- دهقانی، حمید و ابراهیمی، حدیقه (۱۳۹۸). مطالعه احساس امنیت روانی و اجتماعی با گرایش به خرافات (مطالعه دانشجویان دانشگاه اصفهان)؛ پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران، سال هشتم، شماره ۴ (پیاپی ۷۲)، زمستان ۱۳۹۸، صص ۱۲۲-۹۹.

- ستوده گندشمین، یوسف و بیابانی، غلامحسین (۱۳۹۹). تاثیر اقدامات نهاد عدالت کیفری در پیشگیری از تکرار سرقت توسط سارقین حرفه‌ای و سابقه‌دار (مطالعه موردی سرقت‌های خرد سالهای ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۸ شهرستان اردبیل)، کارآگاه، دوره ۱۴، شماره ۵۲، پاییز ۱۳۹۹، صص ۱۲۵-۹۹.

- ستوده گندشمین، مجتبی و عالیزاده، موسی (۱۳۹۵). مقدمه‌ای بر اطلاعات جنایی، تهران: نشر کارآگاه، مرکز تحقیقات کاربردی پلیس آگاهی ناجا، چاپ اول.

- ستوده گندشمین، یوسف (۱۳۹۹). تاثیر اقدامات نهادهای عدالت کیفری بر پیشگیری از تکرار سرقت‌های خرد بر تکرار جرم توسط سارقین حرفه‌ای و سابقه‌دار (مطالعه موردی شهرستان اردبیل سالهای ۱۳۹۳-۱۳۹۸)؛ پایان‌نامه کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران الکترونیکی.

- سلطانی، محمدرضا (۱۳۹۷). بررسی جزایی تکرار جرم و روند حرفه‌ای شدن بزهدار در نظام کنونی ایران، مجله قانون‌یار، دوره ۲، شماره ۶، تابستان ۱۳۹۷، صص ۲۳۸-۲۱۱.

- شری زاده، مهدی (۱۳۹۸). چالش‌های حقوقی و پلیسی نظارت بر مجرمان سابقه‌دار؛ کارآگاه، مقاله ۱، دوره ۱۳، شماره ۴۶، بهار ۱۳۹۸، صص ۲۰-۷.
- صادق‌زاده، ابراهیم (۱۳۹۸). تحلیل راهکارهای مناسب جهت پیشگیری از تکرار جرم و کاهش میزان تعداد اطفال بزهکار در آینده، مجله قانونیار، دوره ۳، شماره ۱۰، تابستان ۱۳۹۸، صص ۳۸۳-۴۰۰.
- علی‌آبادی، عبدالحسین (۱۳۹۰). حقوق جنائی (جلد دوم)؛ تهران: نشر فردوسی، چاپ سوم.
- علیزاده، حسین (۱۳۹۹). بررسی قانون کاهش حبس تعزیری مصوب ۱۳۹۹ (حس زدایی بدون ضابطه)؛ پژوهشکده تحقیقات راهبردی مجمع تشخیص مصلحت نظام، گروه علمی پژوهشی حقوق قضایی، قابل‌بازیابی از پایگاه اینترنتی <https://csr.ir/fa/news-1049/>.
- علیوردی‌نیا، اکبر (۱۳۹۳). مدیریت پیشگیری از جرم در ایران؛ فصلنامه سیاست‌های راهبردی و کلان، دوره ۲، شماره ۸، زمستان ۱۳۹۳، صص ۵۸-۳۷.
- غلامی، حسین (۱۳۹۲). بررسی حقوقی-جرم‌شناختی تکرار جرم؛ تهران: نشر میزان، چاپ دوم.
- کی‌نیا، مهدی (۱۳۹۹)؛ مبانی جرم‌شناسی (جلد دوم)؛ تهران: دانشگاه تهران، چاپ پانزدهم.
- گل‌افشانی، عبدالله و عمادالدین، سیدرضا؛ دارای قادیکلایی، فرشاد (۱۳۹۶). بررسی اقدامات موثر بر تکرار جرم سارقان سابقه‌دار در سرکلانتری هشتم تهران بزرگ؛ مطالعات امنیت اجتماعی، زمستان ۱۳۹۶، سال ۱۳، شماره ۵۲، صص ۲۲۸-۱۹۹.
- قدسی، ابراهیم؛ قلیزاده، بهروز و شیخ‌اسلامی، عاطفه (۱۴۰۰). پیشگیری از تکرار جرم با حفظ کرامت انسانی بزهکار با نگاهی به آموزه‌های جرم‌شناختی؛ نشریه علمی پژوهش‌های حقوقی، دوره ۲۰، شماره ۴۵، بهار ۱۴۰۰، صص ۴۵-۳۲.
- مداح، مجید و خیرخواهان، ابراهیم (۱۳۹۳). بررسی عوامل موثر بر ارتکاب جرم در بین مجرمان سرقت و موادمخدر؛ پژوهش‌های اطلاعاتی و جنایی، سال ۹، شماره ۴، صص ۲۶-۹.
- مسیبی، عاطفه؛ معارف‌وند، معصومه؛ اسدالهی، محمد و مینایی، سیامک (۱۳۹۳). رابطه بین امنیت اجتماعی و نگرش به رفتارهای بزهکارانه در دانش‌آموزان پسر؛ فصلنامه مددکاری اجتماعی، سال سوم، شماره ۳، صص ۳۰-۲۶.
- ملک‌پور، احسان (۱۳۹۶). میزان تأثیرپذیری مجرمین در زندان جهت تکرار جرم؛ فصلنامه پژوهش ملل، دوره دوم، شماره ۱۹، صص ۸۳-۷۲.

- میرزایی، ابراهیم؛ احمدی، یعقوب؛ بخارایی، احمد و نایی، هوشنگ (۱۳۹۷). تاثیر عوامل اجتماعی-فرهنگی بر قانون‌گریزی (مطالعه موردی استان خوزستان)؛ مطالعات امنیت اجتماعی، دوره ۱۴، شماره ۵۴، تابستان ۹۷، صص ۲۲۸-۱۹۸.
- نوریها، رضا (۱۹۳۶). مینه جرم‌شناسی؛ تهران: نشر گنج دانش، چاپ هشتم.
- نیازی، محسن؛ عباس‌زاده، محمد؛ بیات، بهرام و عشایری، طاها (۱۳۹۶). فراتحلیل بررسی عوامل موثر بر ترس از جرم در بین شهروندان؛ فصلنامه پژوهش‌های دانش انتظامی، سال ۱۹، شماره ۳ (پیاپی ۷۹)، پاییز ۱۳۹۶، صص ۶۷-۴۱.
- یحوی دیزج، جعفر؛ محمدزاده، یوسف؛ حکمتی، صمد و حسین یعقوبی، فرید (۱۳۹۷). رابطه بین عوامل اقتصادی و اجتماعی و آسیب‌های اجتماعی در کشورهای منتخب با رویکرد گشتاورهای تعمیم‌یافته؛ فصلنامه رفاه اجتماعی، سال ۱۸، شماره ۶۸، بهار ۹۷، صص ۱۶۷-۱۹۹.
- Baur, J. (2017). "Fear of Crime: The Impact of Age, Victimization, Perceived Vulnerability to Victimization and Neighborhood Characteristics." Available at: http://www.acpr.gov.au/pdf/ACPR_I6.pdf.
- Bigala, P. & Ayiga, N. (2014) "Prevalence and Predictors of Elder Abuse in Mafikeng Local." Municipality in South Africa, 28 (1): 463-474
- Czabanski, Jacek. (2018). "Estimates of Cost of Crime: History, Methodologies, and Implications 2008th Edition." Publisher Name: Springer, Berlin, Heidelberg. Edition Number 4.
- Dong, X. (2017). "Elder abuse: Research, Practice and Policy." Chicago: Springer.
- Ering, S.O. (2019). Trans-border Crime and Its Socio-economic Impact on Developing Economies. Journal of Sociology and Social Anthropology. 12 Vol. 2; Iss. 2.
- Ferguson, K. & Mindel, C. H. (2017). "Modeling Fear of Crime in Dallas Neighborhoods: A Test of Social Capital Theory." Journal of Crime and Delinquency, 28: 322-349.
- Firoz, A., Meraj, U.M., & Laxmi, G. (2017). "Role of Geospatial Technology in Crime Mapping: A Perspective View of India." World Scientific News.
- Jonathan, O. E., Olusola, A. J., Bernadin, T. C. A., & Inoussa, T. M.

(2021). "Impacts of Crime on Socio-Economic Development." Mediterranean Journal of Stahn, C. (2019). A Critical Introduction to International Criminal Law. Cambridge: Cambridge University Press; First published 2019.

- Inglehart. R. F. (2016). "Modernization, existential security and cultural change: reshaping human motivation and society, Forthcoming in M. Gelfand, C.Y. Chiu and Y-Y Hong (Eds.)." Advances in Culture and Psychology Oxford Univ Press.

- Mansourlakoraj A, Abbasi A, Ghorbani A.(2021). "The consequences of incorrect criminology and ways to get out of it." Medical Law Journal 2021; Legal Innovation.

- Office on Drugs and Crime of Islamic Republic of Iran.(2021). "Comprehensive crime prevention strategies for social and economic development. 14th United Nations Congress on Crime Prevention And Justice." KYOTO, JAPAN, 7-12 March 2021. Retrieved from: www.unodc.org/islamicrepublicofiran/fa/frontpage/index.html

- Ortuno MT, Apiwan, W. (2019). Cooperation and Shared Responsibility in the Global Fight Against Organised Crime in Particular Drug Trafficking, Illegal Arms Sales, Human Trafficking and Cross-Border Terrorism. DRAFT REPORT submitted to IDI Assembly of the Interparliamentary Union and Related Meetings, General.

- Social Sciences, 12(5), 71. <https://doi.org/10.36941/mjss-2021-0045>

- Siegel, J. Larry, (2017). "Criminology, (11th ed), international studentedition.

- Sulemana, I. (2015). "Effect of fear of Crime and Crime victimization on Subjective Well-Being in Africa." Social Indicator Research, 121(3): 849 – 872

- Stahn C.(2019). "A Critical Introduction to International Criminal Law." Cambridge: Cambridge University Press; 2019.